

Н. Булик

УКРАЇНСЬКІ МУЗЕЙНІ УСТАНОВИ ГАЛИЧИНИ
У РОЗВИТКУ МІЖВОЄННОЇ АРХЕОЛОГІЇ

Розглянуто археологічну діяльність українських музеїв Галичини у міжвоєнний період ХХ ст. Звернуто увагу на музейне законодавство міжвоєнної Польщі і часто негативний його вплив на діяльність українських установ. Деталізовано інформацію про музеї у центрах воєводства — Львів, Тернопіль, Станиславів та повітових містечках.

Показано вплив з'їздів українських музеологів на розвиток музейництва загалом і музейної археології зокрема. Значну увагу зосереджено на польовій діяльності та формуванні археологічних колекцій у музеях «Бойківщина» у Самборі, «Лемківщина» у Сяноку, «Стривігор» у Перемишлі, «Верховина» у Стрию, «Гуцульщина» в Коломиї та Музеї імені князя Василька у Теребовлі. З'ясовано, що ці установи не лише збирали, охороняли та експонували археологічні знахідки, а й виступали організаторами археологічних експедицій, часто мали у штаті фахового археолога та налагоджували співпрацю з професійними дослідниками з Наукового товариства імені Шевченка та Львівського університету, публікували результати досліджень, що дозволяє розглядати їх як повноцінні археологічні осередки Галичини у 1920—30-х роках.

Ключові слова: музейна археологія, експонати, з'їзди музеологів, археологічні колекції, Ярослав Пастернак.

У міжвоєнний період ХХ ст. у Галичині прослідковується формування українського та польського археологічних середовищ¹. Це чітко простежується і в академічній, і університетській,

і музейній археології. Власне з 1920—30-х рр. музеї мали важливий вплив на розвиток археологічної науки в Галичині і поряд з діяльністю Наукового товариства імені Шевченка та двох кафедр археології у Львівському університеті вони стали повноцінними науковими осередками.

Предметом розгляду цієї статті є українські музейні інституції регіону, які так чи інакше у своїй діяльності пов'язані з археологією. Коли йдеться саме про українські музеї, то варто уточнити, що більшість з них виникла при українських товариствах з ініціативи української інтелігенції і головним акцентом у діяльності було не дозволити передачу експонатів до центральних польських музеїв. З цього випливає і мета статті — відтворення історії формування археологічних колекцій, польової та фондової роботи українських музеїв Галичини у 1920—1930-х роках на основі публікацій у пресі, архівних документів та колекцій світлин.

Для розуміння ситуації у музейництві Галичини необхідно звернути увагу на законодавства міжвоєнної Польщі. Тимчасовий закон про музеї, який розробив Департамент мистецтва Міністерства віросповідань і народної освіти у квітні 1918 р., вказував на те, що музеєм можна вважати «цільово зібрані колекції або музейні збірки усіх видів у природничій або культурній галузі (археологічні, історичні, природничі, етнографічні, мистецькі та промислові тощо), які мають характер інституції публічного блага, та які підтримуються державою, містом, гміною, духовною владою, товариствами або приватними особами» (Mansfeld 1980, s. 156).

Після затвердження польським сеймом 8 березня 1933 р. проекту закону «Про опіку над

1. Публікацію підготовлено з використанням матеріалів, зібраних у результаті реалізації стипендіальної програми Центру Діалогу імені Юліуша Мерошевського.

© Н. БУЛИК, 2025

This is an Open Access article under the CC BY-NC-ND 4.0 license
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.uk>

публічними музеями» відбулися певні зміни. Так, для заснування українських музеїв від 28 березня 1933 р. обов'язковим став дозвіл міністра віровизнань і народної освіти, статут кожного закладу затверджувало воеводство (ЛННБ ім. В. Стефаніка, ф. 26, спр. 42, ч. 4, арк. 51).

В цей час формується чітке розуміння, яким має бути музей. Окрім зберігання та експонування, важливе місце відводиться реставрації, інвентаризації та фаховому науковому опрацюванню. Не завжди вдавалося цього досягти, але за допомогою співпраці між установами й особистої комунікації між археологами ця висока планка була досяжною.

Пріоритетне становище в музейній мережі набули установи у воеводських центрах — Львові, Станиславові та Тернополі. Ці інституції мали відповідати за функціонування усієї музейної інфраструктури й бути належно укомплектовані не лише експонатами, а й відповідним приміщенням і фахівцями: *«Мусить бути на ту ціль кілька абсолютно сухих, ясних кімнат з відповідним освітленням та ogrіттям зимою, мусять бути відповідно ошклені щільні шафи і габльогі та доконче окрема кімната на консерваційну роботу. Важним постулатом кожного музею є тепер також фотографічна темниця та власний (серед персоналу) фотограф»* (Пастернак 1929, с. 2).

Для реконструкції музейної мережі варто враховувати, що українські й польські музеї мали однакові назви. Як наприклад, у Тернополі існували польський Подільський музей товариства «Народна школа» (1913) та український Подільський музей при кружку «Рідна школа» (1932) (Рябчикова 2012, с. 12—18).

На периферії українські музеї виникли у Самборі, Перемишлі, Сяноку, Стрию, Коломиї, Тереховлі, Заліщиках тощо (Руда 2017, с. 364—378). Всі ці заклади культури становили мережу й підпорядковувалися Комітету обласних музеїв (Скорик 1935, с. 4). Функцію цього комітету мав виконувати щороку інший музей.

Музейні установи в повітових містечках орієнтувалися на більші осередки і брали активну участь у різних наукових та культурних заходах, серед яких варто виокремити з'їзди музеологів. На одному з таких В. Кобільник висловлював думку, що зібрані на периферії експонати потрібно залишати в місцевих музеях: *«Треба більшу увагу звернути на етнографію; археологічних розкопок не можна самим переводити, а радше задоволитися принагідними знахідками. Треба велику увагу звернути на комплектування народної ноші, котра на очах вигибає. Обласні музеї повинні переводити збірки тільки в своєму терені. Треба не тільки збирати експонати, треба їх також науково опрацьовувати та праці публікувати. На провінції можна також науково працювати»* (Скорик 1935, с. 4).

Після створення Союзу музеїв Польщі українські музейники 1930 р. заснували Союз українських наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові, що був, фактично, професійною спілкою бібліотечних та музейних працівників Львова і Галичини. Ярослав Пастернак став одним з авторів його статуту (ЦДІА України у Львові, ф. 687, оп. 1, спр. 1, арк. 1—6). Об'єднання виконувало таку ж функцію, що для загальнопольських Союз музеїв Польщі. Серед основних завдань, окреслених статутом, була організація курсів для підготовки музейних спеціалістів. До найважливіших заходів у діяльності Союзу українських наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові належить проведення з'їздів українських музейників Галичини, яких впродовж 1931—1938 рр. відбулося шість. Ці форуми відіграли важливу роль у координації та підвищенні ефективності музейницької праці, виступали майданчиком для комунікації та підтримки музеїв, що працювали далеко від Львова.

Українські музеї у воеводських центрах Галичини. У міжвоєнний період українські музеї існували в усіх воеводських центрах Галичини — Львові, Тернополі та Станиславові, зокрема Національний музей у Львові, Подільський музей при кружку «Рідної школи», Покутський музей при товаристві «Просвіта».

Відродження науково-дослідної діяльності Національного музею у Львові припадає на перші повоєнні роки. Заснований 1905 р. митрополитом Андреем Шептицьким, він продовжував роботу і під час війни. У ці роки військово-політичного неспокою одним із перших діяльність інституції підтримав Я. Пастернак. Дослідник не припиняв контактів із директором музею І. Свенціцьким, навіть перебуваючи на фронті. Ярослав Пастернак не уявляв життя без книжок, про що в січні 1917 р. писав І. Свенціцькому: *«...без книжок чоловік дуже дичіє в поли та щире спрагу відчуває вернути до давнішого, культурнішого заняття»* (Національний музей у Львові. Відділ рукописів. Лист Я. Пастернака до І. Свенціцького від 18.01.1917). У травні 1917 р. поручник 41-го полку піхоти Я. Пастернак отримав важке поранення в битві біля р. Соча на південному Італійському фронті. Восени 1917 р. він повернувся з лікування у чеському місті Брно до Львова і відразу приступив до обов'язків урядника Національного музею. У цей час Я. Пастернак займався музеєм двічі на тиждень по кілька годин. Його ініціативу підтримав митрополит Андрей Шептицький, відтак двічі на тиждень по дві години сюди впускали відвідувачів (Пастернак 1931, с. 31). Я. Пастернак був одним із перших, хто в час війни відшукував, інвентаризував, просушував, рятував від загибелі історичні раритети. Окрім того, працював над докторатом з антропології. Про все це дослідник писав митрополитові Андрееві Шеп-



Рис. 1. Ярослав Пастернак (крайній ліворуч) серед працівників Національного музею у Львові. 1929 р.

Fig. 1. Yaroslav Pasternak (far left) among the employees of the National Museum in Lviv. 1929

тицькому в листі від 25 листопада 1917 р., у якому також висловлював занепокоєння, що *«прийшла відповідь міністерства краювої оборони на збірку реклямацію; звільнений на пів року до кінця мая др. Пеленський і проф. Тершаковець, та моє ім'я взагалі не згадане. Супроти того осмілююсь просити Вашу Ексцеленцію по можності о личне вставлення в Міністерстві... най приділять мене на довгий час до локальної служби у Львові (рано в компанії, пополуни для музея)»* (ЦДІАУ у Львові, ф. 358, оп. 1, спр. 317, арк. 33).

Ця музейна робота тривала недовго. У січні 1918 р. Я. Пастернак знову повернувся до війська. Однак увесь час за підтримки митрополита А. Шептицького та І. Свенціцького він активно домагався звільнення з військової служби. До роботи в Національному музеї у Львові Я. Пастернак повернувся після приїзду з Праги аж у 1928 р.

У 1920-х роках доісторичні колекції поповнювались здебільшого за рахунок дарів. З цікавих надходжень цього часу — збірка археологічних знахідок зі Звенигорода учителя Микилити, а також передана з Нью Йорку колекція римських монет та перстенів скіфської доби (Свенціцький 1926, с. 2).

У березні 1928 р. Я. Пастернак розпочав працю у штаті Національного музею у Львові (рис. 1), де впорядковував *«археологію і всякі викопалини»* (Свенціцький 1929, с. 3). У 1931 р. археолог писав: *«І прийшлося вертати до Нац. Музею аж після повних десяти років уже з Чехії. За це з еміграції, де я був асистентом Народного Музею та Державного Археологічного Інституту в Празі, привіз я докторський диплом з археології та знання західних метод музейної праці і теренових розкопів із спеціаль-*

ною увагою для княжої доби» (Пастернак 1931, с. 31). Ці нові музейні методики він успішно застосував при впорядкуванні археологічних колекцій Національного музею у Львові. Зокрема, видрукував картки для кожного музейного предмета, де, окрім опису, розміщувалося зображення артефакту (Пастернак 1931, с. 32). Така методика інвентаризації застосовується донині. У спогадах археолог писав: *«Мені дісталася тепер в уділі передовсім опіка над відділом доісторичної, ранне історичної та історичної археології, який я мусів передовсім сам собі zorganizувати, себто зібрати предмети з різних музейних сховків та їх інстальювати у габлятах-шафах. Рівночасно надруковано в Жовкві 50.000 листків рухомого каталогу по відділах згідно з привезеним мною загально-чеським зразком, на яких став я поміщувати науковий опис предметів, а рисівники (спершу Качмарська, відтак Халус і Яців) зарисовували їх у рубриці «вигляд»* (Пастернак 1931, с. 32).

Національний музей у Львові ніколи не був вузькопрофільним, однак археологічна збірка, закладена до Першої світової війни, продовжувала поповнюватися. Часто сюди потрапляли унікальні знахідки з різних місцевостей Галичини, а після відновлення на посаді Я. Пастернака — кращі пам'ятки з розкопок, які фінансував митрополит Андрей Шептицький у Крилосі, Комарові та Якторові (Літопис... 1936, с. 44—45). Серед археологічних надходжень до музею варто відзначити поховальний інвентар із *«мадярських могил»* біля Крилоса, меч із Якторова. Цінні археологічні збірки музею цікавили археологів, зокрема їх опрацьовував професор варшавського університету В. Антоневич (Свенціцький 1931, с. 15).



Рис. 2. Яким Ярема (1884—1964)

Fig. 2. Yakym Yarema (1884—1964)

У міжвоєнний період знову постало питання про вужчу спеціалізацію львівських музеїв, зокрема розмежування археологічних та етнографічних колекцій із творами мистецтва, тому що «не маємо ще у Львові відповідного монументального будинку на один великий Національний Музей, повинні б оба тепер чинні наші львівські музеї: Музей Наукового Товариства ім. Шевченка та Національний, поділитися працею так, аби одні відділи були лише в одному, другі лише в другому музею, прим. покищо бодай археологія доісторична та раннеісторична й етнографія у Шевченківському, а національне мистецтво у його історичному ході в Національному Музею. Тоді оба музеї творитимуть разом, хоч під різною управою, один великий Український Національний Музей» (Пастернак 1929, с. 2).

Національний музей у Львові об'єднував навколо себе музейників із провінційних містечок, насамперед через проведення з'їздів. І З'їзд українських музейників відбувся 25 квітня 1931 р. у Національному музеї у Львові і його учасниками були 25 осіб. Ярослав Пастернак виголосив доповідь про організацію та основні засади діяльності обласних музеїв (Перший... 1931, с. 3). На цьому форумі обговорили питання членських внесків і можливість їхнього використання для відряджень на загальнопольські з'їзди для делегованих представників українських музеїв (Перший... 1931, с. 3).

Національний музей став майданчиком для комунікації і під час III З'їзду представників українських музеїв, що відбувся 9 червня 1935 р. у Львові. На ньому були представлені всі українські установи Галичини (III З'їзд... 1935). Одне з найважливіших напрацювань —

створення Комітету українських обласних музеїв, завдання якого — «скоординувати працю музеїв в одноцільному напрямку, інформувати українські обласні музеї про всі справи, що відносяться до музеїв і музейництва взагалі, заступати справи обласних музеїв, редагувати річні звіти з їх діяльності та бути лучником між обласними і львівськими українськими музеями» (ДАЛО, ф. 1242, оп. 1, спр. 92, арк. 53). Головним координатором Комітету українських обласних музеїв став Музей «Бойківщина».

Помітні зміни в Національному музеї відбулися після вересня 1939 р., коли розпочалася реорганізація львівських музеїв. У травні 1940 р. установу перетворили на відділ Львівської державної картинної галереї з об'єднаною дирекцією на чолі з І. Свенціцьким.

Не було на маргінесі в міжвоєнний період і тернопільське музейництво. У 1932 р. професор Тернопільської гімназії Яким Ярема (1884—1964) заснував Подільський музей при кружку «Рідна школа» (рис. 2). Ідея його створення виникла дещо раніше, і Я. Ярема «звернувся листом 3.XI.1931 до др. Ярослава Пастернака, директора Музею Наук. т-ва ім. Шевченка у Львові, з прошенням вказівок та інформацій. Дня 25.XI.1931 надіслав др. Пастернак зразок статуту Музейного Т-ва й свій реферат про «Обласні музеї, їх завдання й організацію», виголошений на І з'їзді укр. музеологів у Львові 25.IV.1931» (Науковий..., ф. 12, оп. 1, спр. 111, арк. 2). Однак добитися права на його офіційне відкриття так і не вдалося. Консерваторський уряд 16 травня 1932 р. відмовив у створенні українського музею при гуртку «Рідна школа» (ЛННБ, ф. 26, спр. 42, ч. 1, арк. 54). Головним аргументом було те, що в Тернополі існує «Подільський музей» при товаристві «Народна школа»: «...воевідський уряд спротивився заснуванню самостійного українського музею в Тернополі покликуючи ся на те, що в Тернополі існує вже обласний музей (т-ва «Школи Людовей»)» (Свенціцький та ін. 1933, с. 2). Ще однією із причин відмови було те, що пропонувався директор музею д-р Я. Ярема не мав відповідної освіти в галузях «наук геологічних, археологічних, палеонтологічних, мистецтва, наук нумізматичних, архітектурних і т. п.» (ЛННБ, ф. 26, спр. 42, ч. 1, арк. 54). Однак це не завадило установі працювати, брати участь у різних заходах музеологів та формувати колекції. У червні 1931 р. опубліковано відозву до населення із закликом принести для виставок і зберігання предмети музейного значення, зокрема «археологічні знахідки з передісторичної давнини» (Науковий..., ф. 12, оп. 1, спр. 111, арк. 4). Музей товариства «Рідна школа» розміщувався в будинку тернопільської філії товариства «Просвіта» на вул. Міцкевича, 11 (Подільський музей 1932, с. 5). Музейна збірка, закладена навесні 1932 р., уже в

[illegible]

Рис. 3. Інформація про кількість експонатів у археологічному відділі Музею Кружка «Рідна школа» в Тернополі у 1934 р. (Науковий архів Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія»)

Fig. 3. Information on the number of exhibits in the Archaeological Department of the Museum of the Group «Home School» in Ternopil in 1934. (Scientific archive of the Scientific Library of the National University «Kyiv-Mohyla Academy»)

перший рік існування налічувала 130 одиниць зберігання археологічних знахідок, а на кінець 1934 р. ця кількість зросла до 198 (рис. 3; Науковий..., ф. 12, оп. 1, спр. 111, арк. 14). Влітку 1936 р. фонди музею містили 2 340 предметів, розміщені в 10 збірках, археологічна колекція містила 216 експонатів (Свенціцький та ін. 1933, с. 2; Науковий..., ф. 12, оп. 1, спр. 111, арк. 21).

У фонді керівника музею Я. Яреми зберігся зошит із назвою «Музей Кружка “Рідна школа” в Тернополі», який є своєрідним літописом установи. У ньому зафіксовано, що 19 жовтня 1932 р. музей відвідав Я. Пастернак (Науковий..., ф. 12, оп. 1, спр. 111, арк. 8), а у травні 1935 р. археологічні збірки опрацьовував Т. Сулімірський (Науковий..., ф. 12, оп. 1, спр. 111, арк. 15).

Музей проіснував у напівофіційному статусі до 1939 р. Упродовж усього часу його управа намагалася домогтися затвердження статуту воеводством. Підтримку Я. Яремі в цьому надавали І. Свенціцький та керівник музею у Коломні Володимир Кобринський (рис. 4). Однак позитивного рішення так і не вдалося досягти. Незважаючи на відсутність затвердженого статуту, представники інституції брали участь у музейних з'їздах, а її засновник розглядав варіант про входження музею до Союзу музеїв Польщі.

Не менш актуальним було питання заснування українського музею і у Станиславові. Початково ідея виникла у 1920 р. у середовищі «Просвіти», і перші надходження були з розкопок Л. Чачковського та Я. Хмілевського (Петигирич 1996, с. 3). На цьому етапі головною перешкодою стала відсутність приміщення. Згодом питання неодноразово виникало в середовищі музеологів. Зокрема, у квітні 1934 р. Я. Пастернак під час доповіді про археологію княжого Галича, виголошеної для товариства «Учительська громада» у Станиславові, виступив з ініціативою заснування археологічного музею при одному з товариств міста. «Думка, яку колись почав реалізувати бл. п. Лев Чачковський 2, при реальній підтримці всіх станиславівських культурно-освітніх товариств повинна діждатися свого вирішення. Найвищий час, щобі Станиславівщина для виявлення археологічних цінностей Покуття та для заховання побуту такої голосної нині у світі Гуцульщини пішла слідами самбірської Бой-

2. Лев Чачковський (1867—1933) — правник за освітою, археолог-аматор; дослідник княжих міст Галича — Крилоса (1925—1930), Теребовлі (1931), Звенигорода (1932), Белза (1932) та Буська (1933). У 1927 р. заснував у Станиславові історико-археологічний музей (Драбчук URL: <https://web.archive.org/web/20160426164553/http://www.galychyna.if.ua/publication.iosif-chachkovskii-ta-iogo-diti/>).



Рис. 4. Запрошення і програма Я. Яреми на VI З'їзд українських музейників в Коломийі (Науковий архів Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія»)

Fig. 4. Invitation and program of Ya. Yarema to the VI Congress of Ukrainian Museum Employees in Kolomyia (Scientific archive of the Scientific Library of the National University «Kyiv-Mohyla Academy»)

ківщини», — зазначав Я. Пастернак (М. 1934, с. 5). Під час з'їзду 1935 р. у Львові це питання знову було на порядку денному: «...завданням комітету було б зреалізувати думку бл. п. Чацьовського та подбати про заложення музею в Станиславові, де започатковане ним діло так безславно пропало» (Скорик 1935, с. 4). Заснування українського музею не вдалося домогтися, однак після сенсаційних відкриттів Я. Пастернака у Крилосі 1937 р. при товаристві «Просвіта» ухвалили рішення утворити музейну секцію «для збирання та зберігання пам'яток рідної культури у Станиславівщині» (Початки... 1939, с. 4). Організаційною роботою займався Я. Хмільевський, якому були близькі археологічні пошуки. Допомагав йому фотограф Маріян Гавдяк. Для розміщення експонатів з археології, етнографії та церковного мистецтва приміщення надала «Рідна школа». До кінця 1938 р. в інвентарну книгу внесено 978 предмети (Початки... 1939, с. 4). Незважаючи на відсутність офіційно затвердженого статуту (як і у випадку з тернопільським), музей прийняли до Українських обласних музеїв (Науковий..., ф. 12, оп. 1, спр. 111, арк. 33).

Археологія в українських повітових музеях. Поза воєводськими центрами існувала мережа українських музеїв з археологічними

колекціями. Варто наголосити, що ці невеличкі установи в повітових містечках часто відігравали роль не просто місця збереження й експонування музейних предметів, а повноцінного наукового осередку, де проводили дослідження, наукові з'їзди та лекції, публікували наукові праці. До творення музеїв у повітових центрах найбільше долучалася місцева інтелігенція і селянство. Один із провідних українських фотографів міжвоєнного часу М. Гавдяк зауважив: «...як свідчать про це голоси музейних працівників, наше селянство часто з пожертвою своїх матеріальних інтересів радо складає всякі предмети та щиро радіє, оглядаючи різномодні ділянки рідної культури» (Гавдяк 1938, с. 1—2). Поступово з'явилося гроно музейників, які, заручившись підтримкою фахових археологів зі Львова (Я. Пастернака, М. Смішка, Т. Сулімирського), проводили самостійні археологічні розкопки, незважаючи на те, що «розкопок самостійно невідповідно підготовані люди преводити не повинні, бо можуть зробити для науки шкоду, що вже ніколи не дасться справити» (Що збирати... 1935, с. 2).

З українських музеїв, що виникли поза обласними центрами, перший і найпотужніший осередок був у Самборі (дет. див.: Булик, Войтович 2025, с. 44—54). 10 квітня 1927 р. з

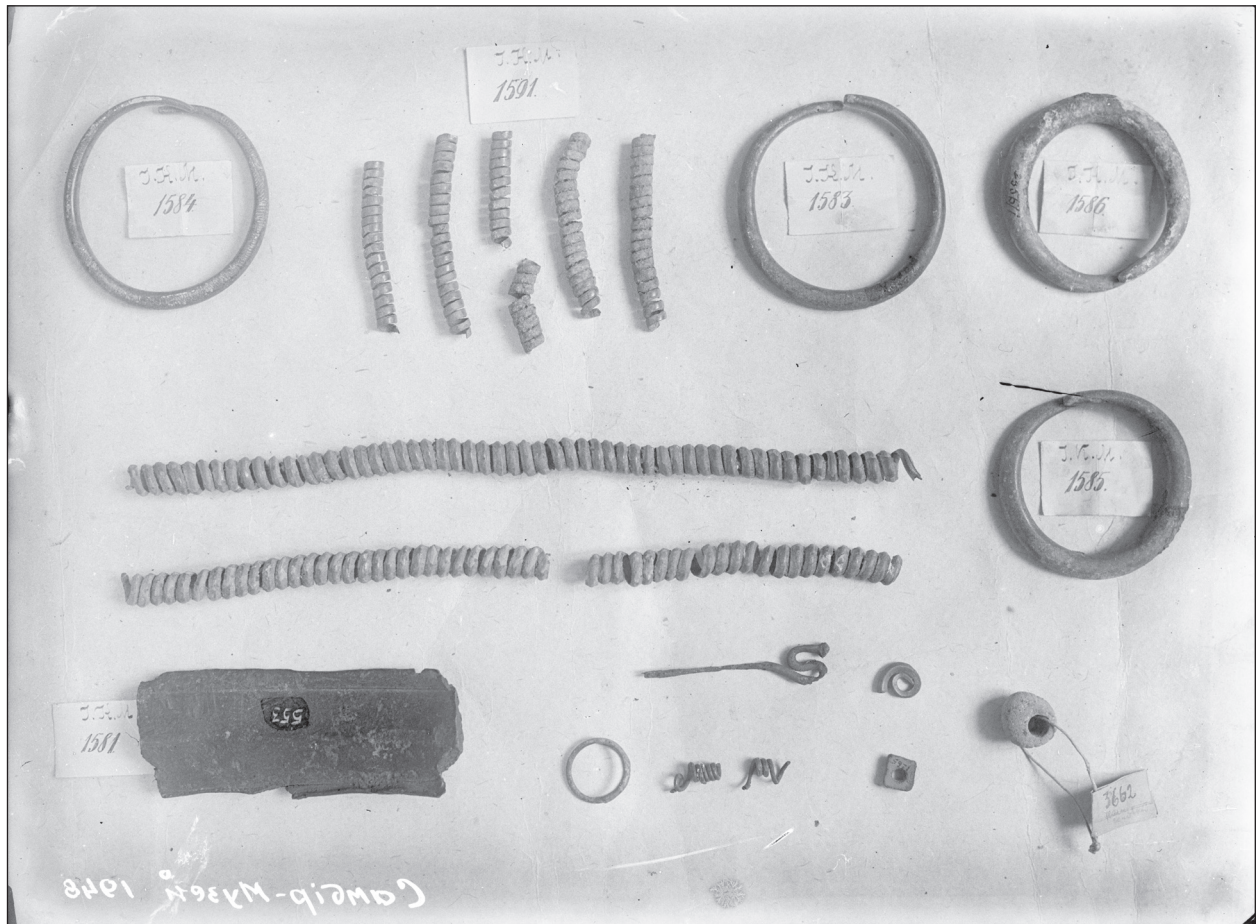


Рис. 5. Археологічні експонати Музею «Бойківщина» (НА ВА ІУ НАН України. Негативи на склі)

Fig. 5. Archaeological exhibits of the Museum «Boykivshchyna» (SA DA IUS NAS of Ukraine. Photographic negatives on glass)

ініціативи учителів Івана Филипчака та Михайла Скорика, лікаря Володимира Кобільника, адвоката Володимира Гуркевича засновано товариство та однойменний музей «Бойківщина». Статут товариства Львівське воеводство затвердило 12 червня 1928 р. Директором музею призначено І. Филипчака (Данчин 2014, с. 39). Початково музей розміщувався в чотирьох кімнатах кам'яниці місцевого адвоката Данила Стахури. Невеликою кількісно, але «найцікавішою його частиною є передісторичний відділ, який стверджує, що в долині горішнього Дністра й на Підкарпатті існували вже від неоліту найрізноманітніші культури» (рис. 5; Самбірський... 1942, с. 6). Габльоти для археологічної експозиції виготовляв за власні кошти В. Кобільник (Самбірський... 1942а, с. 6). Археологічні колекції представлені знахідками з околиць Самбора (Відкриття... 1932, с. 2—3). Незважаючи на те, що археологічні збірки були нечисельними, про музей дуже позитивно відгукувалися археологи й акцентували на тому, що його суть не зводилася до колекціонування, він виступав повноцінною науковою установою (Sulimirski 1935, s. 26).

На початковому етапі діяльності Музею «Бойківщина» певне невдоволення самбірських

музейників спричиняла відсутність тіснішої комунікації з Музеем НТШ: «Як бачимо, провінція під науковим і музейницьким оглядом сама організується. Ініціативи і плянового проводу зі Львова якось не видно, не можна теж ніде побачити видань Н. Т. ім. Ш. в комплекті. Зате польські вчені, як д-р Домбковський, д-р Чоловський, д-ф Сулімірський, д-р Фальковський, цікавляться живо Бойківщиною, присилають свої видання і спомагають вказівками Т-во» (Мик 1932, с. 4). Ці звинувачення видаються безпідставними, і це підтверджує подальша співпраця Я. Пастернака із самбірським осередком. Зрештою, сам Я. Пастернак на сторінках преси їх спростовував і радив, що «перед писанням таких статей належало б поінформуватися у «Бойківщині» про фактичний стан річей, убоги не робити їй цим ведмежої послуги та не змушувати її до спростувань» (Пастернак 1932, с. 5).

Варто наголосити, що до заснування музею та зацікавлення археологією його членів, насамперед В. Кобільника, ці терени не були досліджені. Будучи лікарем за фахом, В. Кобільник мав широкі зацікавлення археологією і на початку своєї музейної та наукової діяльності налагодив добру співпрацю з львівськими ар-



Рис. 6. Ярослав Пастернак під час археологічних досліджень у Ступниці Самбірського повіту. 1932 р. (НА ВА ІV НАН України. Негативи на склі)

Fig. 6. Yaroslav Pasternak during archaeological research in Stupnytsia, Sambir district. 1932. (SA DA IUS NAS of Ukraine. Photographic negatives on glass)

хеологами. Він запрошував до польових робіт Я. Пастернака, Т. Сулімирського та М. Смішка. На початку 1930-х рр. організував розкопки в околицях Самбора (Ступниця, Спас, Городище, Кульчиця), які відбувалися за підтримки та консультацій на місці львівських археологів. За кожної нагоди виїжджав на Самбірщину Я. Пастернак, де проводив незначні за обсягом роботи. Серед його світлин збереглися унікальні негативи досліджень у Ступниці та Кульчицях, які якнайкраще ілюструють співпрацю з В. Кобільником (НА ВА ІV НАН України. Матеріали Я. Пастернака. Негативи на склі). Інформація та фотоматеріали з розкопок курганів у Кульчицях збереглися і в архіві Т. Сулімирського (Archiwum MAK, sp. 33/9).

У 1931—1932 рр. В. Кобільник проводив розкопки на городищі у Ступниці (рис. 6). Він локалізував дитинець городища округлої у плані форми. Результати періодично публікував на сторінках часопису «Літопис Бойківщини». Особливий акцент у статтях робив на знахідках кераміки з характерними клеймами майстрів, відбитими на деннях посудин (Кобільник 1936, с. 1—11). Так, до фондів Музею НТШ потрапила невеличка збірка кераміки XI ст. Сьогодні частина знахідок зберігається у Музеї «Дрогобищина», а ті, що потрапляли до Музею НТШ, — у Львівському історичному музеї.

Джерела свідчать, що у 1933 р. керівництво Музею «Бойківщина» офіційно звернулося до Виділу НТШ у Львові із проханням «провести розкопки в околиці Самбора коштом товариства «Бойківщина» для музею товариства» (ЦДІА, ф. 309, оп. 1, спр. 180, арк. 6 зв.). Очолити дослідження просили директора Я. Пастернака. Музей НТШ дав згоду на проведення, але за умови, що частина могильників буде розкопана коштом НТШ, а знайдені артефакти

поповнять колекцію його музею (ЦДІА, ф. 309, оп. 1, спр. 180, арк. 6 зв.). Цієї домовленості вдалося досягти, що підтверджує запис рукою Я. Пастернака в інвентарній книзі НТШ від 16 серпня 1933 р. про розкопки в Кульчицях Шляхетських «кремінні скребачки з відщипків, трикутних у перекрої найдені в насипі могили ІV з охрою на громадському вигоні» (Архів..., ч. 7/ 23912). Із них до Музею НТШ потрапило кілька горщиків (Архів..., ч. 7/24052), а також збереглися світлини, на яких відображено процес досліджень. Тоді проведено розкопки кількох курганів у Кульчицях і продовжено в Котовані, Чукві, Дублянах, Сільці, Спасі, Кружиках, Лужку Долішньому та Медвежій.

Водночас розгорнулася співпраця Музею «Бойківщина» і з археологами Львівського університету Т. Сулімирським та М. Смішком. Їхній внесок в археологію регіону відзначений на сторінках «Літопису Бойківщини»: «Завдяки невтомній праці згаданих панів, вдалося нам перевести дуже цікаві археологічні дослідження бойківської землі» (Літопис Бойківщини 1934, с. 28). Як влучно зазначає Н. Білас, ця співпраця була швидше приватною і не відображалася в офіційних документах, оскільки співпраця університету з українськими науковими установами в цей час не належала до пріоритетних (Білас 2002, с. 160—161).

У польовому сезоні 1932 р. Т. Сулімирський проводив нетривалі розкопки в Кульчицях. Він заручився фінансовою допомогою В. Кобільника і розпочав вивчення могильника культури шнурової кераміки. Тоді дослідник розкопав 1 із 19 курганів (Archiwum MAK, sp. 33/9).

У 1932 р. Т. Сулімирський дослідив два кургани культури шнурової кераміки на громадській толоці біля с. Велика Озимиша, що поблизу Самбора (Sulimirski 1935, s. 22; Войтович 2012, с. 274—284). На одному з них, що був розташований біля Стебника (тепер Дрогобицький р-н), виявлені залишки вогнищ і фрагменти кераміки (Sulimirski 1968, s. 138).

Співпраця В. Кобільника та Т. Сулімирського з музеєм тривала кілька років і дала добрі результати. Вона була взаємовигідною. Володимир Кобільник одержував консультації, фахову наукову інтерпретацію знахідок і датовані експонати з різних місцевостей до Музею «Бойківщина». А Тадеуш Сулімирський мав змогу проводити розкопки, не витрачаючи багато часу на розвідкові роботи і не шукаючи на це кошти, до того ж матеріал, отриманий під час цих робіт, використовувати в узагальнювальних працях.

Траплялося, що Т. Сулімирський надавав консультації В. Кобільнику у випадку виконання самостійних досліджень. До прикладу, розкопки трьох курганів культури фракійського гальштату в Городищі В. Кобільник проводив самостійно, Т. Сулімирський його лише консультував (Кобільник 1933b, с. 32). Окрім

кісток, виявлено мідні браслети, кам'яні намистини і керамічний посуд. Датовано матеріал 800—500 рр. до н. е. (Сієкаве... 1932). Тадеуш Сулімівський також реставрував урну із впускного поховання у Городищі в лабораторії Львівського університету. Археолог постійно надсилав свої наукові праці до Музею «Бойківщина» (Мик 1932, с. 4).

Член товариства «Бойківщина» Михайло Скорик під 1932 р. вказує, що впродовж лише одного року відбулося 33 розвідкові археологічні виїзди, під час яких обстежено 22 населені пункти. Крім В. Кобільника та М. Скорика, у них брали участь доцент Львівського університету Т. Сулімівський та асистенти М. Смішко і Я. Фальковський, директор Музею НТШ Я. Пастернак (Хроніка... 1933, с. 79; Гілевич 2014, с. 215). Внаслідок досліджень відкрито досі невідомі курганні могильники поблизу сіл Болахівці (вісім насипів), Биків (два), Брониця (чотири), Сіде (п'ять) (тепер Дрогобицький р-н) і два невеликі курганні насипи біля с. Дубляни (тепер Самбірський р-н) (Кобільник 1933а, с. 3—31).

Чимало археологічних знахідок, що потрапляли до фондів, виявляли випадково. З найцікавіших увагу привертають три залізні вістря на списи з Розвадова, знайдені під час будівельних робіт 1932 р. У 1933 р. В. Кобільник передав їх М. Смішкові для реставрації, наукового опрацювання та публікації. Під час виконання консервації одного з цих мечів М. Смішко розгледів сліди орнаменту, інкрустованого сріблом. Це дало підстави археологові вважати, що знахідка є рідкісною для Середньої Європи (Смішко 1935, с. 1—14).

Результати археологічних досліджень публікували на сторінках журналу «Літопис Бойківщини», який виходив із 1931 р.³ Окрім звітних статей В. Кобільника, у журналі друкували роботи Я. Пастернака (Пастернак 1936, с. 1—4; 1938, с. 23—26) та М. Смішка (Смішко 1935, с. 1—14). Після створення Комітету українських музеїв Музей «Бойківщина» став провідним серед них і в такому статусі залишався до 1937 р. На З'їзді представників українського музейництва в Національному музеї у Львові, що відбувся 9 червня 1935 р. ухвалили вважати «Літопис Бойківщини» органом обласних музеїв (З'їзд 1935, с. 4).

Від початку 1930-х рр. спостерігається збільшення кількості археологічних знахідок, що відображено на сторінках преси. У невеличкій замітці в газеті «Діло» є інформація про нові надходження до Музею «Бойківщина» на середину 1931 р.: «Головно поширився археологічний відділ (дві крем'яні сокирки і 200 куснів ке-

раміки з княжої доби з Городища, з Ступниці» (Обласний 1931, с. 3). Зі шпальт преси лунали також заклики передавати музеєві експонати (Музей 1932, с. 7).

Варто зазначити, що організатори музею зуміли налагодити роботу так, що українські селяни самі повідомляли про знахідки і приносили їх. Наприклад, «селянин Олекса Кишакевич з Сільця віддав до Музею "Бойківщини" знайдену камінну сокирку, а бойко Іван Гавдан з Журавина біля Лютовиськ знайшовши на своєму полі під час орки римський гріш з написом цисаря Антонія, дуже добре захований, не жалів труду йти цілий день до Самбора, щоб передати його як давню монету в дарі нашому Музеєві. Інший селянин, знайшов камінну сокирку, віддав її учительці з проською переда-ти її Музеєві "Бойківщини"» (Зацікавлення... 1932, с. 2). Ба більше, до польових робіт, зокрема у Ступниці та Спасі, В. Кобільник залучав учнів, і «навіть діти дуже пильно пошукували за глиняними начиннями і старою цеглою та приносили йому для розсліду їх» (Зацікавлення... 1932, с. 2).

У січні 1933 р. товариство звернулося до Міністерства віровизнань і народної освіти із проханням фінансової підтримки діяльності його та музею, оскільки витрати в рази перевищували доходи (членські внески становили 400 зл., а для покриття видатків, серед яких друк журналу, закупівля експонатів, проведення археологічних досліджень, необхідно було 3650 зл.) (ЛННБ, ф. 26, спр. 42, ч. 1, арк. 66—67).

Важливим епізодом у діяльності «Бойківщини» був II З'їзд українських музеологів, що відбувся 3—4 червня 1933 р. у Самборі. На ньому з метою координації роботи музеїв Галичини розглянуто проект організації «Союз українських наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові» і прийнято рішення увійти до Союзу музеїв Польщі окремою секцією (Свенціцький та ін. 1933, с. 1—2). Цю ідею підтримали Я. Пастернак, І. Свенціцький, В. Кобринський, М. Драган. Головним аргументом українських музейників було те, що світові тенденції розвитку музейництва ґрунтуються на контролі державою всіх музейних установ. Важливо, що на таких з'їздах часто розглядали археологічні теми. Приклад — лекція Я. Пастернака під час екскурсії учасників самбірського з'їзду до с. Лаврів (рис. 7), де археолог вдався до «фахових пояснень дотично способу хоронення у княжій добі та пізніше» (Свенціцький та ін. 1933, с. 1—2).

Після смерті В. Кобільника 1937 р. археологічний напрям діяльності Музею «Бойківщина» призупинився. Головою товариства став інженер Володимир Кордуба (1937—1938), а потім — викладач гімназії Антон Княжинський. У 1939 р. радянська влада ліквідувала товариство «Бойківщина», а музей перейменувала і перенесла в інше приміщення.

3. Журнал виходив регулярно з 1931 по 1939 рр. За неповних 10 років вийшло 11 випусків. Головна авдиторія, на яку орієнтувались видавці, — місцеве населення (лет. див.: Голик 2012, с. 5—15).



Рис. 7. Учасники II З'їзду українських музейників у Самборі (3—4 червня 1933 р.) під час виїзного засідання у Лаврові. Зліва направо стоять В. Кордуба, І. Свенціцький, Я. Пастернак, сьомий Л. Гец (директор музею Лемківщина в Сяноку). У другому ряді сидить перший зліва М. Драган. У нижньому ряді третій зліва сидить Михайло Скорик. Стоїть крайній праворуч В. Кобільник, біля нього В. Кобринський, з метеликом І. Филипчак, справа попереду нього — Ольга Дучимінська (Архів музею історії українського жіночого руху Львівської міської громадської організації «Союз Українок»)

Fig. 7. Participants of the 2nd Congress of Ukrainian Museum Employees in Sambir (June 3—4, 1933) during a field meeting in Lavriv. From left to right stand V. Korduba, I. Svientsitskyi, Ya. Pasternak, seventh — L. Getz (director of the «Lemkivshchyna» Museum in Sanok). In the second row sits the first from the left M. Dragan. In the bottom row sits the third from the left — Mykhailo Skoryk. Standing on the far right is V. Kobilnyk, next to him is V. Kobrynskyi, with a bow tie is I. Fylypchak, in front of him on the right — Olga Duchyminska (Archive of the Museum of the History of the Ukrainian Women's Movement of the Lviv City Public Organization «Ukrainian Women's Union»)

Не менш важливим культурно-науковим осередком був Музей «Лемківщина» в Сяноку. Його установчі збори відбулися 27 лютого 1931 р. (Archiwum MHS, секретар № 372, арк. 33; Нова укр. культурна... 1931, с. 3.). Цікаво, що при затвердженні Статуту обов'язковим було погодження і підтвердження від Музею НТШ, що у випадку ліквідації останній стане його майновим правонаступником (Archiwum MHS. Akta Muzeum «Łemkiwszczyna»... арк. 3).

Першим і єдиним директором музею був уродженець Львова, який прибув до Сянока 1924 р., Лев Гец (Константинович 1934, с. 5). Велику підтримку на етапі заснування надавав Музей «Бойківщина», включно зі зразками статуту, рекомендаціями щодо кількості членів і підходу до формування музейних колекцій. У листуванні, що зберігається в архіві Історичного музею в Сяноку, є перелік предметів, які музей мав на меті збирати й експонувати. Серед них особливо зацентровано на *«предмети викопані в землі»* (Archiwum MHS. Akta Muzeum «Łemkiwszczyna»... арк. 18). Згодом

у спогадах Л. Геца писав про колекції музею: *«Колись в мене був музей в Сяноці, в якому відзеркалювався широкий світ. Була археологія, етнографія, звичаї, будівництво, строї, архітектура, іконографіка, нумізматики, тканини...»* (рис. 8; Instytut Pamięci Narodowej, sygn. N 010/10948/4). Окрім Лева Геца, тут працювала археологиня Ірина Добрянська. Музей налагодив зв'язки з Я. Пастернаком, який кілька разів відвідував Сянок. Також львівський археолог надавав постійні консультації через листування з директором музею.

Археологічний відділ музею наповнювався здебільшого випадковими знахідками, які приносили селяни з навколишніх місцевостей. Історія археологічної колекції бере витoki від 1932 р., коли сюди передали три зуби мамонта, вписані до першої інвентарної книги під № 224/36 (Kotowicz 2017, с. 308). До музею також потрапляли різночасові знахідки керамічних виробів, кам'яних сокирок, виробів із металу, головню з околиць Сянока. Деякі експонати купували. Наприклад, колекція кераміки зі

Рис. 8. Фрагменти експозиції Музею «Лемківщина» в Сяноку (Archiwum MHS)

Fig. 8. Fragments of the exhibition of the «Lemkivshchyna» Museum in Sanok (Archiwum MHS)



Ступниці біля Дрогобича викуплена в Музею «Бойківщина» 1934 р. (Archiwum MHS. *Книга протоколів...* т. 323, с. 23).

Які самбірська «Бойківщина», музей у Сяноку організовував невеличкі археологічні експедиції. Перші дослідження відбулися на городищі «Замчище» в Мимоню напередодні проведення IV З'їзду українських музеологів у Сяноку (Archiwum MHS. Т. Мумої. Nr MHS/A, nr inw. MHS/F/1370). На цій пам'ятці 1939 р. побував Я. Пастернак. Згадка про візит львівського археолога збереглася на сторінках преси: «Музей «Лемківщина» відвідав д-р Яр. Пастернак та м-р Р. Гарасимчук з НТШ і разом з головою Т-ва проф. Л. Гецом відбули дослідно-наукову подорож до старих мурів на Мимоню (археологія)» (Оживлена діяльність... 1939, с. 6).

У 1936 р. розпочала археологічну діяльність І. Добрянська, яка чи не найбільше уваги присвятила родинному селу Межибрід (Archiwum MHS. *Книга протоколів...* т. 323, с. 42). Розко-

пки за її участю зафіксовані на світлинах, що зберігаються в архіві Історичного музею в Сяноку і датовані 1938—1939 рр. (рис. 9; Archiwum MHS. Nr inw. MHS/F/2749 і MHS/F/2750). Цю пам'ятку датують ранньоримським часом (Kotowicz 2004, s. 713).

Серед важливих заходів, що їх провів Музей «Лемківщина», уваги заслуговують IV З'їзд українських музеологів та Етнографічна виставка 1939 р. у Музеї НТШ у Львові. Під час останньої відбулася серія наукових доповідей, зокрема про археологію та антропологію (Гургула 1939, с. 7). Важливим для розвитку музейної археології був IV З'їзд, що відбувся 31 травня — 1 червня 1936 р. у Сяноці, де представники 10 українських музеїв мали змогу побачити результати археологічних досліджень Музею «Лемківщина» на городищі Замчище в Мимоню Сяноцького повіту (Букатович 1936, с. 6). На з'їзд не приїхав Я. Пастернак, який мав виголосити доповідь «Доісторична Лемків-

Рис. 9. Ірина Добрянська під час досліджень в Межибожі (Archiwum MHS)

Fig. 9. Iryna Dobrianska during research in Medzhyborz (Archiwum MHS)



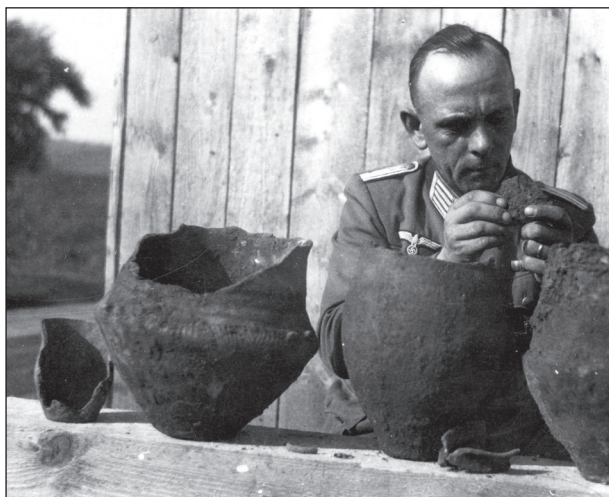


Рис. 10. Лев Гец опрацьовує знахідки з місцевості Бахір (Archiwum MHS)

Fig. 10. Lev Getz studies archaeological finds from the Bakhir area (Archiwum MHS)

щина». Причини відсутності він описав у листі від 28 травня 1936 р. (Archiwum Działu..., *Akta Muzeum Lemkiwsczyna w Sanoku z lat 1931—1939*. Nr 272/36).

Колекція археологічних знахідок у Музеї «Лемківщина» охоплювала всі археологічні епохи і була доволі чисельною. У роки війни його працівники продовжували археологічні розкопки. Зокрема, у 1940 р. відбулися дослідження в місцевостях Бахір (рис. 10) і Ходорівка (Archiwum MHS. Протокол..., в осени 1940). За нациської окупації Музей «Лемківщина» і польський Музей Сяноцької землі об'єднали і перенесли до замку в Сяноку (Archiwum MHS. Nr inw. MHS/F/1612). Багаті музейні зібрання розграбували та частково вивезли.

Значно менший археологічний відділ мав Музей «Верховина» у Стрию. Час його заснування припадає на лютий 1932 р. Виник він за зразком «Бойківщини». Статуту товариств практично не відрізнялися, головні завдання були однакові. Перші загальні збори товариства відбулися 17 квітня 1932 р. Згодом його затвердив Станиславівський воєвода (ДАЛО, ф. 1245, оп. 1, спр. 46, арк. 34 зв.). Головою призначено Осипа Сілецького. Музей «Верховина» не відзначався активною науковою роботою. Не належала до пріоритетних напрямів діяльності й археологія — такі артефакти тут були поодинокими. Одні з перших, зафіксованих у музеї, походили з тілопального поховання в ур. Похованки поблизу Добрян, які стали його надбанням 1934 р. (Інвентарна книга, арк. 8—9, інв. н. арх. 64, 1934). За 1935 р. тут каталогізовано лише чотири одиниці збереження археологічних знахідок (З діяльності... 1936, с. 5). Однак проведення розкопок все-таки входило в робочі плани управи. Для їхньої реалізації налагодили співпрацю з львівськими археологами Я. Пастернаком і Т. Сулімірським. Перший

провів у Добрянах 1935 р. незначні розкопки (Пастернак 1990, с. 64), другий у товаристві В. Кобільника відвідав музей (Р. Д. 1935, с. 2).

Для повноцінного проведення археологічного обстеження місцевості керівництво музею намагалося знайти кошти, звернувшись до повітового відділу із проханням внести до бюджету «відповідні квоти на ведення цих розкопок» (З діяльності 1936, с. 5). Весною 1937 р. голова товариства «Верховина» Осип Сілецький та секретар Микола Марковський⁴ зверталися до НТШ із проханням надати відпустку Ярославові Пастернаку для проведення розкопок у Стрийському повіті (ЦДІА України у Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 180, арк. 58). Вже влітку цього ж року преса згадує про розкопки під керівництвом Я. Пастернака на Стрийщині, ініційовані товариством «Верховина», під час яких у Добрянах виявили «могили часів вандрівки народів VIII—IX віку» (Археологічні... 1937, с. 2). Крім Я. Пастернака, до археологічних досліджень долучився і М. Смішко.

VII Музейний з'їзд запланували організувати у Стрию в червні 1939 р., однак влада не дозволила його провести з огляду на «непевні часи».

Музей «Стривігор» у Перемишлі засновано 25 липня 1932 р. (Шпитковський 1937). Хранителем одразу призначено Івана Шпитковського (Дет. див.: Скородинська-Шпитковська 1994, с. 9—12; Шпитковська-Скородинська 1995, с. 6). Від жовтня 1935 р. музей розміщувався у приміщенні бурси імені св. Миколая у Перемишлі і мав три відділи: церковний, етнографічний й археологічно-історичний (Заброварний 1989, с. 231).

У листі від Міністерства віровизнань і народної освіти до львівського воєводи у справі Музею «Стривігор» у Перемишлі від 30 березня 1936 р. акцентовано, що українське товариство заклало музей без згоди міністра (рис. 11; ЛННБ, ф. 26, спр. 42, ч. 4, арк. 51). 9 квітня консерватор пам'яток Збігнев Горнунг звернувся до повітового старости із проханням надати детальну інформацію про музей, зокрема, чи має затверджений Статут, коли виник, які експонати і в якій кількості наповнюють музейні фонди, хто входить до складу його ради з «відгуком про діяльність товариства під поглядом політичним» (ЛННБ, ф. 26, спр. 42, ч. 4, арк. 51 зв.). Цього ж року Музей «Стривігор» провів з'їзд українських істориків та музейників, у якому взяли участь Я. Пастернак, І. Крип'якевич та І. Свенціцький зі Львова (рис. 12).

У 1939 р. музей розширив свою площу до семи кімнат. Археологічні колекції містилися в окремому залі, однак уже на початку війни і радянської окупації археологічні й етнографічні збірки передали до загальноміського музею в Перемишлі.

4. Знаний колекціонер екслібрисів.

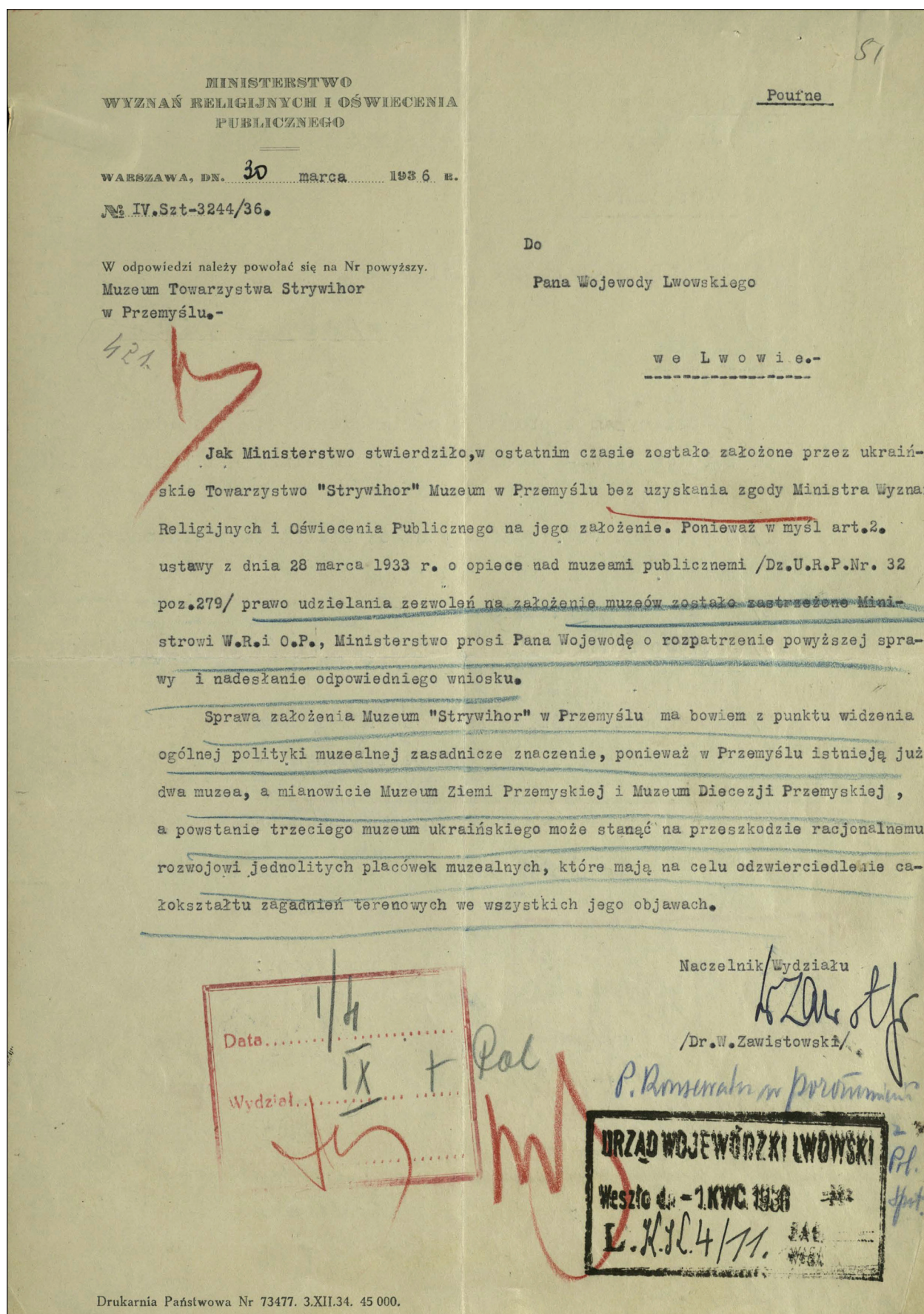


Рис. 11. Консерваторські документи щодо законності діяльності Музею «Стривігор» у Перемишлі (ЛННБ)

Fig. 11. Conservation documents regarding the legality of the activities of the «Stryvior» Museum in Przemyśl (NSL in Lviv)



Рис. 12. Учасники V З'їзду українських музейників у Перемишлі 16—17 травня 1937 р. (Архів Національного музею у Львові)

Fig. 12. Participants of the 5th Congress of Ukrainian Museum Employees in Przemyśl on May 16—17, 1937 (Archives of the National Museum in Lviv)

Наприкінці 1932 р. засновано Український музей Поділля в Чорткові, який теж серед основних напрямів діяльності мав археологію. Це відображено у Статуті установи. У переліку пам'яток, які він збиратиме й експонуватиме, зазначено: *«а) археологічні знахідки, б) історичні документи, в) предмети з обсягу етнографії, г) зразки природи краю, ґ) з обсягу краєзнавства, д) старих друків, е) творів мистецтва»* (ЦДІА, ф. 309, оп. 1, спр. 2722, арк. 1).

З українських музеїв міжвоєнного часу заслуговує уваги невеличкий локальний музей імені князя Василька в Теребовлі (дет. див.: Булик 2025, с. 442—457). Відомо, що в червні 1933 р. під час з'їзду музеологів у Самборі Й. Кобринський *«висловив побажання, щоби дати ініціативу до заложення музею в Теребовлі, давньому княжому городі»* (Свенціцький та ін. 1933, с. 1). Відкриття його відбулось 30 серпня 1933 р. (Борачок 1968, с. 482). Ініціатором створення був місцевий художник Северин Борачок, який збирав археологічні знахідки в Теребовлі й околицях і фактично з 1927 р. виношував ідею заснування музею (Купчинська 2009, с. 28—29). Цього року він провів археологічні розкопки біля монастиря

отців василіан у с. Підгора. Початково музейну колекцію з дозволу місцевого священника Степана Мохнацького розмістили в церковному домі (Борачок 1968, с. 482).

Згодом її перенесли до приміщення філії товариства «Просвіта». Першим керівником був професор місцевої гімназії Григорій Тимошук. На час відкриття колекція налічувала 600 предметів, більшу частину яких становили археологічні знахідки (Музейництво 1937, с. 6).

Із Музеєм імені князя Василька в Теребовлі підтримував контакти Я. Пастернак. Із його розкопок у музеї представлено *«кам'яні і крем'яні сокири, веретена, ножі, стріли, а далі куски горшків з мальованою орнаментикою»* (Чайковський 1938, с. 3—4). У колекції світлин НТШ збереглися фото артефактів цього музею, які Я. Пастернак виконав під час візитів до Теребовлі для консультацій на розкопках. Особливої уваги заслуговує світлина із зачистки глиняної хати в с. Зеленче біля Теребовлі, де на *«глиняній підлозі найдено два глечики з княжих часів і кулечко олов'яне з візантійським орнаментом»*. На світлині зафіксовано засновника музею С. Борачка (рис. 13). Також збереглася архівна світлина знайдених гор-

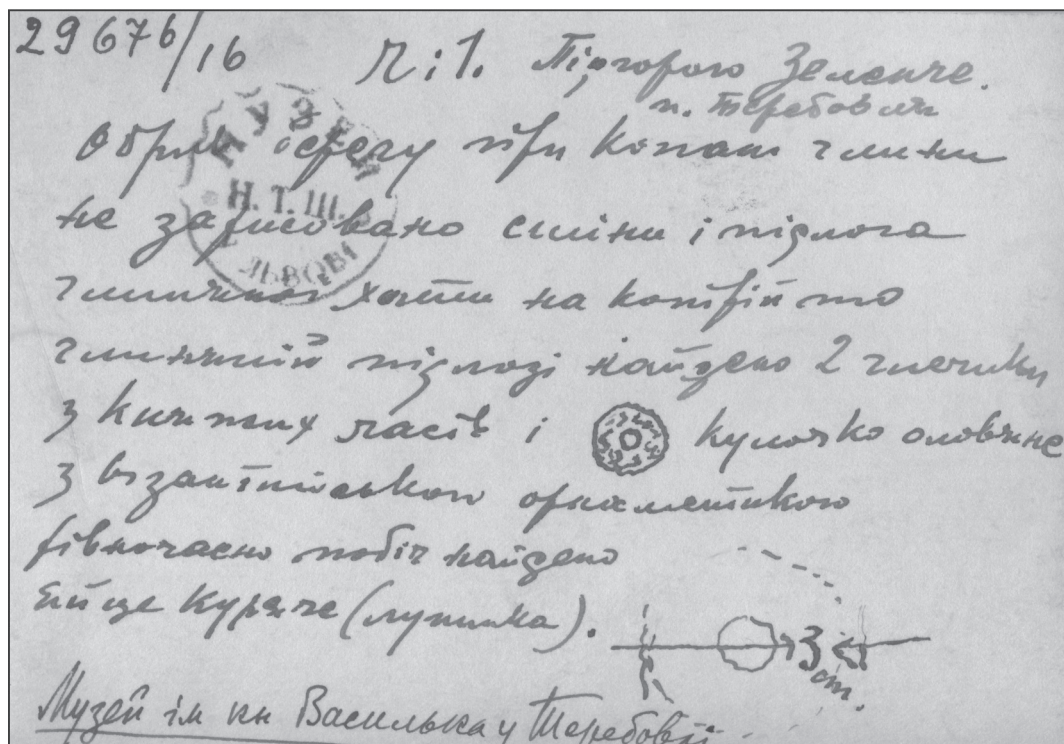


Рис. 13. Засновник Музею імені князя Василяка у Теревовлі Северин Борачок під час археологічних досліджень (НА ВА ІУ НАН України)

Fig. 13. Founder of the Prince Vasylko Museum in Terebovlia, Severyn Borachok, during archaeological research (SA DA IUS NAS of Ukraine)

щиків (НА ВА ІУ НАН, фото з інв. № 29676/16; 29676/13). З інвентарної книги НТШ відомо, що ці світлини передав до НТШ 1938 р. С. Борачок (Архів Музею..., Інвентарна книга Музею НТШ 10/51).

На VI З'їзді українських музеологів у Коломиї влітку 1938 р. С. Борачок виголосив звіт про ро-

боту музею, у якому зазначав, що з ініціативи музейного закладу в м. Теревовлі «відкопано фундаменти однієї церкви, про яку раніше ніхто не знав» (Дучимінська 1938, с. 16; Д. Н[иколишин]. 1938, с. 13—14). Також у дискусіях С. Борачок ділився досвідом, як збирати інформацію про предмети з інших музейних установ, що стосу-

ються рідного краю (Б. Ч[айковський]. 1938, с. 2; Королько 2018, с. 11).

Подальша доля музею не до кінця з'ясована, оскільки 1941 р. надійшла вказівка передати всі колекції з малих локальних установ до новоствореного Історично-краєзнавчого музею в Тернополі. Теревовля від цього відмовилася (Смольський 1941, с. 4). Тоді Музей імені князя Василька перевезли до польського музею при Польському товаристві охорони пам'яток, яким керував учитель місцевої гімназії Осип Підгайський⁵. Музей перебував у приміщенні старого польського монастиря отців кармелітів до липня 1941 р. За нациської окупації директором був Федір Яровецький. Тоді музей перенесено в нове окреме приміщення, куди перевезено колекцію («Земле моя...» 1942, с. 4). У спогадах М. Борачок зазначає, що *«німці вивезли найвартісніші експонати»* (Борачок 1968, с. 483). Збережені світлини з колекції НТШ і кілька заміток у пресі на сьогодні становлять єдине відоме джерело з історії цієї інституції.

Незначні археологічні колекції мав і Український народний музей «Гуцульщина» імені Й. Кобринського. Його офіційне відкриття відбулося 31 грудня 1934 р. у м. Коломия (Посвячення... 1934, с. 6; Музей «Гуцульщина» 1934, с. 2.). Очільником став Володимир Кобринський. Ідея заснування установи виникла значно раніше. Тому робота над формуванням мала тривалий підготовчий період (В справі 1927, с. 4). Ба більше, В. Кобринський представляв інституцію на музейних з'їздах ще задовго до її офіційного відкриття (Свенціцький та ін. 1933, с. 1).

У день урочистого відкриття закладу в першому загальноісторичному відділі розмістили археологічні знахідки. З вітальним словом виступили Я. Пастернак та І. Свенціцький (Музей «Гуцульщина» 1934, с. 2). Археолог розповів присутнім про свої дослідження останніх років (Кобринський 1935, с. 2). З цього приводу місцева преса писала, що ці виступи *«відслонили величаву історичну минувість цієї закутчини української землі — Покуття і Гуцульщини»* (Музей «Гуцульщина» 1934, с. 2).

Попри те, що в час відкриття Музей «Гуцульщина» мав підтримку повітового староства, це не вберегло його від численних труднощів. Уже навесні 1937 р. було прийнято рішення про закриття музею як такого, що несе загрозу Польщі. Підтвердження цього є серед документів щодо деяких знахідок, якими Музей «Гуцульщина» намагався поповнити свої фонди. Зокрема, йшлося про зуб мамонта, знайдений у с. Печеніжин. 9 вересня 1937 р. воєводський уряд у Станиславові надав обґрунтування Музею «Гуцульщина», чому не може вилучити його з Печеніжина у Ю. Рака і передати до ко-

лекції. І наголошує, що зуб не передано до жодного з львівських музеїв (ЛННБ, ф. 26, спр. 42, ч. 5, арк. 7). У листі від 9 вересня 1937 р. до Львівського воєводства зауважено, що примусове вилучення зуба мамонта є порушенням постанови про охорону пам'яток від 1928 р. і цю знахідку до музею можна лише викупити. Крім того, повітове староство в Коломиї подало звернення до воєводського уряду у Станиславові, де зазначено, що український Музей «Гуцульщина» імені Йосафата Кобринського утворено в Коломиї нелегально, і на цій підставі воєводський уряд просить перевірити, на яких приписах тримаються колекції, на що опирається в діяльності керівництво (ЛННБ, ф. 26, спр. 42, ч. 5, арк. 27 зв.).

Незважаючи на труднощі, музей проводив дослідницьку роботу, поповнював фонди та налагоджував співпрацю з фахівцями. Популяризація музею і заклик В. Кобринського приносити різні експонати, пов'язані з історією та культурою Гуцульщини, давали результати. Так наповнювалася й археологічна збірка. У спогадах українського археолога Михайла Клапчука збереглася згадка про те, що в *«с. Корнів, де в 1935 р. я почав свою археологічну кар'єру, виявивши трипільське поселення, зібрав свої перші знахідки та передав відтак до Коломийського музею “Гуцульщина”»* (Клапчук 2019, с. 27—28). Ці випадкові знахідки були не єдиним джерелом наповнення музею. Зокрема, навесні 1936 р. керівництво установи звернулося до НТШ із клопотанням на ім'я директора Я. Пастернака *«провести розкопки в кількох місцевостях Коломиї на кошт нашого Музею»* (ЦДІА, ф. 309, оп. 1, спр. 180, арк. 40), які мали відбутися впродовж 20 квітня — 15 травня. Такий поспіх був зумовлений тим, що в околицях міста проводилися археологічні розкопки, матеріали з яких наповнювали польські музеї. *«А тим часом цілком незнані одиниці, — йшлося у зверненні, — викопують під боком Коломиї всякі вартісні предмети та забирають їх до своїх музеїв»* (ЦДІА, ф. 309, оп. 1, спр. 180, арк. 40 зв.). Так, наприклад, 1934 р. у Мишині біля Коломиї⁶ *«для польського музею викопали мідяні горшки, кітлики та меч гольштатської доби»* (ЦДІА, ф. 309, оп. 1, спр. 180, арк. 40 зв.). Ярослав Пастернак відгукнувся на це прохання й у вересні 1936 р. провів археологічні дослідження в Корничі (рис. 14), під час яких виявив мальовану кераміку (2500—2000 рр. до н. е.) та тілопальні могильники пізньоримського часу (Кобринський 1936; Смішко 1960, с. 22). У листі до голови

5. З цим учителем співпрацював Я. Пастернак і на його запрошення приїжджав на розкопки до Теревовлі.

6. У 1935 р. і 1936 р. археологічні дослідження у с. Мишин проводили науковці кафедри праісторії Львівського університету М. Смішко та Т. Сулімський. Із цих досліджень збереглися світлини у приватному архіві М. Смішка (Наукові... 1936, с. 8; Смішко 1960, с. 27).

НТШ Івана Раковського, написаного з Коломиї на фірмовому бланку музею «Гуцульщина», він вказував, що планував їхати на ці розкопки весною, у час відпустки, однак обставини склалися по-іншому (ЦДІА, ф. 309, оп. 1, спр. 80, арк. 48).

Дуже важливим для доброї комунікації між музеєм і місцевим селянством було те, що *«по кожних розкопках пояснював др. Пастернак значення відкопаних предметів»* (Кобринський 1936, с. 5). Саме під час цих розкопок відбулося знайомство М. Клапчука з Я. Пастернаком. Будучи учнем гімназії і маючи певні зацікавлення археологією, М. Клапчук під час літніх канікул брав участь у дослідженнях львівського археолога. Це знайомство відбулося завдяки В. Кобринському (Кулаковська 2006, с. 285).

Ще одні розкопки Музею «Гуцульщина» спільні з НТШ запланували на 1937 р. у Саджавці, Мишині, Городенці й Торськім (ЦДІА, ф. 309, оп. 1, спр. 180, арк. 58). Залежали ці роботи передовсім від Я. Пастернака, який не завжди міг проводити таку кількість досліджень, бо мав численні запити від багатьох українських музеїв і одночасно працював на пам'ятках, які цікавили НТШ та Національний музей у Львові. Іншого українського археолога, що мав дозвіл на польові роботи в Галичині не було: *«А на те все у нас лиш дві руки, бо тільки д-р Пастернак має право переводити розкопи в усіх трьох воєводствах»* (Кобринський 1936, с. 5).

У Музеї «Гуцульщина» в Коломиї в червні 1938 р. відбувся останній у міжвоєнний період VI З'їзд українських музейників (рис. 15). Од-



Рис. 14. Археологічні дослідження Я. Пастернака на запрошення Музею «Гуцульщина» у Корничі в 1936 р. (НА ВА ІУ НАН України. Негативи на склі)

Fig. 14. Archaeological research conducted by Ya. Pasternak at the invitation of the Museum «Hutsulshchyna» in Kornych in 1936 (SA DA IUS NAS of Ukraine. Photographic negatives on glass)



Рис. 15. Учасники VI З'їзду українських музейників у Коломиї. Червень 1938 р.

Fig. 15. Participants of the 6th Congress of Ukrainian Museum Employees in Kolomyia. June 1938

нією з центральних мала бути доповідь Я. Пастернака «Археологічні проблеми Покуття». Однак археолог у цей час популяризував українську археологічну науку та її здобутки за кордоном — виступав у Берлінському університеті з доповіддю про відкриття та результати проведених досліджень у княжій столиці Галичини — у с. Кринос (Б. Ч[айковський]. 1938, с. 2; 1938, с. 2; Учасник [Лукань Р.] 1938, с. 6—7; 1938, с. 6—7). Його відсутність не могла залишитися поза увагою і О. Дучимінська констатувала: «Жаль тільки, що віддав реферат др. Пастернака, знаного археолога й дослідника нашої старовини, якого ім'я тісно зв'язане з нашим минулим» (Дучимінська 1938, с. 16).

Не можна оминати увагою і повітовий музей у Сокалі, який розпочав діяльність 1936 р. Його кустошем був Богдан Чайківський. На урочисте відкриття прибув Я. Пастернак, який тоді проводив розкопки в Белзі. Музей мав невеличку колекцію археологічних знахідок. Сліди контактів цієї музейної установи з НТШ та Я. Пастернаком можна простежити через негативи на склі, на яких Я. Пастернак зазначає, що це колекція Б. Чайківського (НА ВА ІУ НАН).

У «Хроніці подій НТШ» зафіксовано також причетність Я. Пастернака до створення музею у Рогатині. «Дня 13.XII.1936 директор відбув у Рогатині конференцію з представниками всіх місцевих культурно-освітніх установ у справі заснування місцевого музею при повітовому Кружку Р. III» (Пастернак 1937, с. 100). Однак даних про цей музей обмаль.

Українських і польських музейників об'єднав XIII З'їзд у Львові 1937 р. Кількісно він став найбільшим. Із львівських археологів його учасниками були Я. Пастернак, К. Журовський, І. Сівек, з Волині Я. Фітцке, Р. Якімовіч із Варшави. Також брали участь кустоші музеїв у Коломиї та Сяноку (Mansfeld 1993, s. 12).

Проте початок війни припинив діяльність практично всіх музейних інституцій. 28 вересня 1939 р. відбулося одне з останніх засідань Союзу українських наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові. Зважаючи на події, найпершим завданням, яке постало перед присутніми, було «збереження мистецької старовини Західної України» (ЦДІА, ф. 687, оп. 1, спр. 6, арк. 13). Відразу вирішено створити управу крайового консерватора на чолі з М. Драганом, а «нагляд і опіку над доісторичними розкопками» доручити М. Смішкові (ЦДІА, ф. 687, оп. 1, спр. 6, арк. 13). Однак в умовах війни та радянської окупації досягти успіху у збереженні музейних колекцій було практично неможливо.

Висновки. Упродовж міжвоєнного двадцятиліття добре простежується археологічна діяльність українських музеїв Львова, Станиславова, Тернополя. Цю мережу доповнили музеї, що виникли в повітових містечках.

У 1920—1930-х роках музеї стають важливими осередками культурно-освітнього та наукового життя за межами воєводських центрів. Частина установ, головно Львова, продовжила діяльність, розпочату у XIX — на початку XX ст., водночас після Першої світової війни кількість музейних інституцій зростає. Закономірно, що в умовах перебування Галичини під владою Польщі виникали українські та польські музейні установи. Польські музеї засновували за підтримки влади і вони не мали жодних перешкод із затвердженням статутів чи з пошуками приміщень для експозиції та фондів, натомість діяльність українських установ часто наштовхувалася на неможливість затвердити статут і розгорнути діяльність у правовому руслі. Практично всі музеї, що виникли в міжвоєнний період на теренах заходу України, мали окремі археологічні відділи або колекції археологічних знахідок.

Діяльність повітових музеїв з археологічними відділами в міжвоєнний період відбувалася за подібною, чітко окресленою схемою. Археологічна робота музейних осередків не обмежувалася накопиченням та експонуванням артефактів, виявлених під час польових робіт. Деякі установи проводили самостійні археологічні дослідження (Самбір, Сянок, Теребовля), матеріали з яких поповнювали їхні колекції, а більшість запрошувала до археологічних обстежень львівських археологів (Я. Пастернака, М. Смішка, Т. Сулімірського) і з їхньою допомогою проводила незначні місцеві дослідження.

Прикладом польової археології в цих інституціях служать розкопки музеїв «Бойківщина» в Самборі під керівництвом В. Кобільника, «Гуцульщина» в Коломиї, «Верховина» у Стрию у співпраці з археологами НТШ та Львівського університету. У Музеї «Лемківщина» в Сяноку наукові співробітники Л. Гец та І. Добрянська проводили самостійні розкопки, це стосується і керівника Музею імені князя Василька у Теребовлі С. Борачка.

Комунікація музейників відбувалася на базі музейних з'їздів, які в міжвоєнний період набули значної популярності. Ці форуми проводили українські музеологи для вирішення найважливіших проблем. Також відбувалися загальнопольські музейні з'їзди, на яких було представлено українське музейництво Галичини. З українських діячів у загальнопольських форумах брали участь Я. Пастернак та І. Свенціцький.

Утім, варто зазначити, що не усі музеї регіону мали великі та представницькі колекції археологічних знахідок, почасти результати музейних досліджень не публікували, не документували роботи, погано зберігали архіви. Однак сумарний внесок музейних інституцій у розвиток міжвоєнної археології не можна недооцінювати, хоча б тому, що музейні співробітники на периферії привертати увагу місцево-

го населення до культурної спадщини, вчили селян, на які знахідки варто звертати увагу, і так зберегли чимало артефактів та дослідили значну кількість пам'яток, що увійшли в історію археології заходу України.

ЛІТЕРАТУРА

- Архелюгічні... Архелюгічні розкопки. *Наш прапор*, 83, 2.08.1937, с. 2.
- Архів Музею при Інституті народознавства НАН України. *Інвентарна книга Музею НТШ*, ч. 7/23912.
- Архів Музею при Інституті народознавства НАН України. *Інвентарна книга Музею НТШ*, ч. 10/51.
- Б. Ч[айковський]. 1938. З'їзд українських музейників [у м. Коломиї]. *Українські вісти*, 125 (751), с. 2; 126 (752), с. 2.
- Білас, Н. 2002. Археологи Львівського університету та їхня участь у краєзнавчо-музейницькій роботі галицьких українців у 20—30-х роках ХХ ст. *Археологічні дослідження Львівського університету*, 5, с. 160-161.
- Борачок, М. 1968. Із скарбів теребовельської давнини. *Теребовельська земля. Історично-мемуарний збірник*, с. 478-483.
- Букатович, Л. 1936. IV-ий з'їзд українських музейників у Сяноці. *Новий Час*, 11.06, с. 6.
- Булик, Н. 2025. Археологія у Музеї імені Князя Василька в Теребовлі. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині*, 29, с. 442-457.
- Булик, Н., Войтович, М. 2025. «Музей «Бойківщина» і львівські археологи: міжінституційна комунікація між двома світовими війнами». В: *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції «Бойківщина: минуле, сучасність, перспективи» на пошану пошану Володимира Гуркевича (Самбір, 27 травня 2025 р.)*. Самбір, с. 44-54.
- В справі... 1927. В справі «Народнього музею» в Коломиї. *Діло*, 150, с. 4.
- Відкриття... 1932. Відкриття Бойківського Музею в Самборі. *Діло*, 97, с. 2-3.
- Войтович, М. 2012. Дослідження пам'яток культур шнурової кераміки на Прикарпатті у міжвоєнний період. *Археологічні дослідження Львівського університету*, 14—15, с. 274-284.
- Гавдяк, М. 1938. Із наших обласних музеїв. *Наша Батьківщина*, 4, 2, с. 1-2.
- Гілевич, І. 2014. Михайло Скорик — етнолог, історик, фольклорист. *Вісник Львівського університету. Серія історична*, 50, с. 206-243.
- Голик, Р. 2012. Краєзнавство та етнокультурне життя Самбірщини першої третини ХХ ст. *Краєзнавство*, 4, с. 5-15.
- Гургула, І. 1939. Вистава Лемківщини в музею Н. Т. Ш. *Діло*, 49, с. 7.
- Д., Н[иколишин]. 1938. Коломия. VI з'їзд українських музейників відбувся цього року в Коломиї. *Діло*, 132, с. 13-14.
- Державний архів Львівської області (ДАЛО), ф. 1242 (Товариство «Бойківщина» в Самборі), оп. 1, спр. 92.
- ДАЛО, ф. 1245, оп. 1, спр. 46.
- Данчин, Р. 2014. Діяльність товариства і музею «Бойківщина»: історія та сучасність. *Вісник Закарпатського художнього інституту*, 5, с. 38-45.
- Драбчук, І. Йосиф Чачковський та його діти. URL: <https://web.archive.org/web/20160426164553/http://www.galychyna.if.ua/publication.iosif-chachkovskii-ta-iogo-diti/>.
- Дучимінська, О. 1938. Нарада українських музейників [у м. Коломиї]. *Жіноча доля*, 13—14, с. 16.
- З діяльності... 1936. З діяльності музейного товариства «Верховина» у Стрию за 1935 рік. *Діло*, 154, с. 5.
- Заброварний, С. 1989. Музей «Стривігор» в Перемишлі. *Варшавські українознавчі записки*, 1, с. 230-232.
- Зацікавлення... 1932. Зацікавлення українського селянства музейництвом. (Допис із Самбірщини). *Діло*, 43, с. 2.
- Земле... 1942. «Земле моя, всеплодучая мати...». *Львівські вісти*, 10, с. 4.
- З'їзд... 1935. З'їзд представників українських музеїв у Галичині. *Діло*, 154, с. 4.
- III З'їзд... 1935. III З'їзд українських музеологів у Львові. *Діло*, 153, с. 6.
- Інвентарна... Інвентарна книга експонатів Стрийського краєзнавчого музею № 1, арк. 8—9, інв. Н. арх. 64. Рештки спалених костей і вугілля в тарілці. Добряни, 1934.
- Клапчук, В. М. 2019. *Михайло Клапчук. Український націоналіст і вчений (життєвий, політичний і науковий шлях): до 100-річчя від дня народження*. Делятин; Івано-Франківськ.
- Кобільник, В. 1933а. З археологічних дослідів на Бойківщині за рік 1931 і 1932. *Літопис Бойківщини*, 2, с. 3-31.
- Кобільник, В. 1933b. Могили. Ч. 1, II, III в Городищі. *Літопис Бойківщини*, 2, с. 32-38.
- Кобільник, В. 1936. Знаки на днах посудин княжої доби зі Ступниці пов. Самбір. *Літопис Бойківщини*, 8, с. 1-11.
- Кобринський, В. 1935. Зі шпилів Чорногори до музею. З приводу отворення Українського музею ім. Й. Кобринського в Коломиї. *Діло*, 4, с. 2.
- Кобринський, В. 1936. Важні викопалини в Коломийщині. *Діло*, 209, с. 6.
- Константинович, Е. 1934. Музей «Лемківщина» Сяноці. *Нова Зоря*, 52 (750), с. 5.
- Королько, А. 2018. VI з'їзд українських музеологів Галичини в Коломиї 1938 року: передумови, хід та результати проведення. Сучасні акценти музейництва. Історія, здобутки, перспективи. В: *Матеріали науково-теоретичної конференції (Івано-Франківськ, 14 травня 2018 р.)*. Івано-Франківськ, с. 5-18.
- Кулаковська, Л. 2006. Михайло Клапчук (1920—1984). *Археологічні дослідження Львівського університету*, 9, с. 285-288.
- Купчинська, Л. 2009. Северин Борачок — маляр і організатор мистецького музейництва на Поділлі. *Вісник НТШ*, 41, с. 28-29.
- Літопис... 1934. *Літопис Бойківщини*, 3, с. 28.
- Літопис... 1936. *Літопис Національного музею за 1936 р.*, 3.
- ЛННБ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів, ф. 26 (Управління консервації Львівського воєводства), спр. 42, ч. 1.
- ЛННБ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів, ф. 26, спр. 42, ч. 4.
- ЛННБ ім. В. Стефаника. Відділ рукописів, ф. 26, спр. 42, ч. 5.
- М., П. 1934. З культурного життя Станиславова. Відчити і проект заснування музею. *Діло*, 130, с. 5.
- Мик, В. 1932. З наших музеїв. *Діло*, 278, с. 4.
- Музей... 1932. Музей «Бойківщина». *Народня справа*, 18, с. 7.

- Музей... 1934. Музей «Гуцульщина» в Коломиї. *Гуцульське слово*, 2—3, с. 2.
- Музейництво... 1937. Музейництво в Теробовельщині. *Українські вісти*, 208, с. 6.
- НА ВА ІУ НАН України. Колекція негативів на склі НТШ. Матеріали Я. Пастернака.
- Науковий... Науковий архів Наукової бібліотеки Національного університету «Києво-Могилянська академія», ф. 12 (Ярема Яким Якимович (1884—1964) — літературознавець, педагог, психолог, громадський діяч), оп. 1, спр. 111.
- Наукові... 1936. Наукові викопки на Гуцульщині. *Діло*, 178, с. 8.
- Національний музей у Львові. Відділ рукописів. *Лист Я. Пастернака до І. Свенціцького від 18.01.1917*.
- Нова... 1931. Нова укр. культурна станиця на Лемківщині. *Діло*, 203, с. 3.
- Обласний... 1931. Обласний бойківський музей. *Діло*, 159, с. 3.
- Оживлена... 1939. Оживлена діяльність Товариства «Лемківщина» в Сяноці. *Діло*, 105, с. 6.
- Пастернак, Я. 1929. Дещо про обласні музеї. *Діло*, 240, с. 2.
- Пастернак, Я. 1931. Моя праця в Національному музею 1913—14 р. В: Свенціцький, І. (ред.). *Двадцять п'ять-ліття Національного музею у Львові*. Львів, с. 29-31.
- Пастернак, Я. 1932. Відповідь у справі «Бойківщини». *Діло*, 290, с. 5.
- Пастернак, Я. 1936. Шнурова могила в Кульчицях. *Літопис Бойківщини*, 7, с. 1-4.
- Пастернак, Я. 1937. Музеї Наук. Т-ва ім. Шевченка за час від 1.1.1935—31.XII.1937. Культурно-історичний музей. *Хроніка Наукового товариства ім. Шевченка у Львові за час від 1.1.1935—25.XII.1937*, 73, с. 100.
- Пастернак, Я. 1990. Стародавня Стрийщина. *Стрийщина. Історико-мемуарний збірник*, 1, с. 60-68.
- Перший... 1931. Перший З'їзд Українських Музейників у Львові. *Діло*, 99, с. 3.
- Петегирич, В. 1996. Лев Чачковський — дослідник княжої Теробовлі. *Галицька брама*, 10, с. 3.
- Подільський... 1932. Подільський музей. *Діло*, 284, с. 5.
- Посвячення... 1934. Посвячення і відкриття Українського Народного Музею «Гуцульщина». *Діло*, 336, с. 6.
- Початки... 1939. Початки українського музейництва у Станиславові. *Діло*, 28, с. 4.
- Р., Д. 1935. Стрий має свій музей. З діяльності музею «Верховина» у Стрию. *Діло*, 300, с. 2.
- Романюк, Т. 1995. Одинадцять листів Ярослава Пастернака до Володимира Гнатюка. *Записки НТШ*, 230, с. 451-453.
- Руда, О. 2017. Мультикультурний простір Галичини. В: Литвин, М. (ред.). *Проект «Україна». Галичина і Волинь у складі міжвоєнної Польщі*. Харків: Фоліо, с. 364-378.
- Самбірський... 1942a. Самбірський музей. *Голос Підкарпаття*, 4, с. 6.
- Самбірський... 1942b. Самбірський музей: земля все записала. *Голос Підкарпаття*, 3, с. 6.
- Свенціцький, І. 1931. XXV літ діяльності Національного музею. В: Свенціцький, І. (ред.). *Двадцять п'ять-ліття Національного музею у Львові*. Львів, с. 4-18.
- Свенціцький, І. 1926. *Звіт управи Національного музею у Львові за 1926 р.* Львів: Спілка «Діло».
- Свенціцький, І. 1929. Національний музей за 1928 р. *Діло*, 15, с. 3.
- Свенціцький, І., Пастернак, Я., Кобільник, В., Драган, М. 1933. Другий з'їзд українських музеологів. *Діло*, 176, с. 1-2.
- Скорик, М. 1935. Розвиток українського музейництва. З'їзд представників українських музеїв у Галичині. *Діло*, 154, с. 4.
- Скородинська-Шпитковська, С. 1994. Український етнографічний, регіональний музей «Стригів» в Перемишлі та його засновники. *Перемиські дзвони*, 3, с. 9-12.
- Смішко, М. 1935. Вістря на спис із рунічним написом з Розвадова. *Літопис Бойківщини*, с. 1-14.
- Смішко, М. 1960. *Карпатські кургани першої половини I тисячоліття нашої ери*. Київ: АН УРСР.
- Смольський, Г. 1941. З маленької збірки величезне число експонатів. Історично-Краєзнавчий Музей в Тернополі. *Львівські вісти*, 124, с. 4.
- Хроніка... 1933. Хроніка. *Літопис Бойківщини*, 3, 2, с. 79.
- ЦДІА України у Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 180, арк. 40. (Лист до виділу НТШ від 15 березня 1936 р.).
- ЦДІА України у м. Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 2722.
- ЦДІА України у Львові, ф. 358, оп. 1, спр. 317.
- ЦДІА України у Львові, ф. 687, оп. 1, спр. 1 (Статут товариства «Союз українських наукових робітників книгозбірень і музеїв у Львові»).
- ЦДІА України у Львові, ф. 309, оп. 1, спр. 180.
- Чайковський, І. 1938. Музей ім. князя Василька в Теробовлі. *Літературно-науковий додаток «Нового часу»*, 33 (45/2), с. 3-4.
- Шпитковська-Скородинська, С. 1995. Професор гімназійний. Про долю Івана-Юліана Шпитковського. Поклик сумління. *Всеукраїнський часопис «Меморіалу» імені Василя Стуса*, 26 (226), с. 6.
- Шпитковський, І. 1937. Дещо про історію музейницьких збірок у Перемишлі. *Український Бескид*, 20, с. 4-5.
- Що збирати... 1935. *Що збирати для обласних музеїв?* Самбір.
- Archiwum Działu... Archiwum Działu Historycznego Muzeum Historycznego w Sanoku, *Akta Muzeum Łemkowszczyzna w Sanoku z lat 1931—1939*. Nr 272/36.
- Archiwum MAK, sp. 33/9.
- Archiwum MHS. Akta Muzeum «Łemkowszczyzna» w Sanoku z lat 1931—1939, Музей «Лемківщина» у Сяноці. Секретар. № 372.
- Archiwum MHS. Nr inw. MHS/F/1612.
- Archiwum MHS. Nr inw. MHS/F/2749 i MHS/F/2750.
- Archiwum MHS. *Книга протоколів зі Загальних Зборів та Засідань Товариства «Лемківщина» у Сяноці*, teczka 323.
- Archiwum MHS. Протокол з нахідки цвинтарища гром. Бахир, в осени 1940.
- Ciekawe... 1932. Ciekawe znaleziska historyczne w Samborskim. *Ilustrowany kuryer codzienny*, 266.
- Instytut Pamięci Narodowej, sygn. № 010/10948/4, спогади Лева Геца.
- Kotowicz, P. N. 2017. Muzeum Towarzystwa «Łemkowszczyzna» w Sanoku — przyczynek do historii polskiej i ukraińskiej archeologii w okresie międzywojennym. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині*, 21, с. 296-323.
- Kotowicz, P. N. 2004. Zabytki archeologiczne z okresu lateńskiego i wpływów rzymskich w zbiorach Muz-

eum Historycznego w Sanoku. In: Gancarski, J. (red). *Okres lateński i rzymski w Karpatach polskich*. Krosno, s. 711-725.

Mansfeld, B. 1993. Dwa zjazdy muzealne we Lwowie. *Muzealnictwo*, 35, s. 6-17.

Sulimirski, T. 1935. Sprawozdanie z działalności lwowskiego ośrodka prehistorycznego. *Z Otcłani Wieków*, 10, 2, s. 20-28.

Sulimirski, T. 1968. *Cordet ware and Globular Amphorae North-East of the Carpathians*. London.

REFERENCES

Arkheologichni... Arkheologichni rozkopky. *Nash prapor*, 83, 2.08.1937, s. 2.

Arkhyv Muzeiu pry Instytuti narodoznavstva NAN Ukrainy. *Inventarna knyha Muzeiu NTSh*, ch. 7/23912.

Arkhyv Muzeiu pry Instytuti narodoznavstva NAN Ukrainy. *Inventarna knyha Muzeiu NTSh*, ch. 10/51.

B. Ch[aiukovskiy]. 1938. Z'izd ukrainskykh muzeinykiv [u m. Kolomyi]. *Ukrainski visty*, 125 (751), s. 2; 126 (752), s. 2.

Bilas, N. 2002. Arkheolohy Lvivskoho universytetu ta yikhnia uchast u kraieznavcho-muzeinytskii roboti halytskykh ukrainsiv u 20—30-kh rokakh XX st. *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu*, 5, s. 160-161.

Borachok, M. 1968. Iz skarbiv terebovelskoi davnyny. *Terebovelska zemlia. Istorychno-memuarnyi zbirnyk*, s. 478-483.

Bukatovych, L. 1936. IV-yi z'izd ukrainskykh muzeinykiv u Sianotsi. *Novyi Chas*, 11.06, s. 6.

Bulyk, N. 2025. Arkheolohiia u Muzei imeni Kniazia Vasylka v Terebovli. *Materialy i doslidzhennia z arkheolohii Prykarpattia i Volyni*, 29, s. 442-457.

Bulyk, N., Voitovych, M. 2025. «Muzei «Boikivshchyna» i lvivski arkheolohy: mizhinstytutsiina komunikatsiia mizh dvoma svitovymy viinamy». In: *Materialy I Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Boikivshchyna: mynule, suchasnist, perspektyvy» na poshanuna poshanu Volodymyra Hurkevycha (Sambir, 27 travnia 2025 r.)*. Sambir, s. 44-54.

V spravi... 1927. V spravi «Narodnoho muzeiu» v Kolomyi. *Dilo*, 150, s. 4.

Vidkryttia... 1932. Vidkryttia Boikivskoho Muzeiu v Sambori. *Dilo*, 97, s. 2-3.

Voitovych, M. 2012. Doslidzhennia pam'iatok kultur shnurovoi keramiky na Prykarpatti u mizhvoiennyi period. *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu*, 14—15, s. 274-284.

Havdiak, M. 1938. Iz nashykh oblasnykh muzeiv. *Nasha Batkivshchyna*, 4, 2, s. 1-2.

Hilevych, I. 2014. Mykhailo Skoryk — etnoloh, istoryk, folkloryst. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia istorychna*, 50, s. 206-243.

Holyk, R. 2012. Kraieznavstvo ta etnokulturne zhyttia Sambirshchyny pershoi tretyny XX st. *Kraieznavstvo*, 4, s. 5-15.

Hurhula, I. 1939. Vystava Lemkivshchyny v muzeiu N. T. Sh. *Dilo*, 49, s. 7.

D., N[ykolyshyn]. 1938. Kolomyia. VI z'izd ukrainskykh muzeinykiv vidbuvsia tsoho roku v Kolomyi. *Dilo*, 132, s. 13-14.

Derzhavnyi arkhiv Lvivskoi oblasti (DALO), f. 1242 (Tovarystvo «Boikivshchyna» v Sambori), op. 1, spr. 92.

DALO, f. 1245, op. 1, spr. 46.

Danchyn, R. 2014. Diialnist tovarystva i muzeiu «Boikivshchyna»: istoriia ta suchasnist. *Visnyk Zakarpatskoho khudozhnogo instytutu*, 5, s. 38-45.

Drabchuk, I. Yosyf Chachkovskiy ta yoho dity. URL: <https://web.archive.org/web/20160426164553/http://www.galychyna.if.ua/publication.iosif-chachkovskii-ta-iogo-diti/>.

Duchyminska, O. 1938. Narada ukrainskykh muzeinykiv [u m. Kolomyi]. *Zhinocha dolia*, 13—14, s. 16.

Z diialnosti... 1936. Z diialnosti muzeinoho tovarystva «Verkhovyna» u Stryiu za 1935 rik. *Dilo*, 154, s. 5.

Zabrovarnyi, S. 1989. Muzei «Stryvihor» v Peremyshli. *Varshavski ukrainoznavchi zapysky*, 1, s. 230-232.

Zatsikavleniia... 1932. Zatsikavleniia ukrainskoho selianstva muzeinytsvom. (Dopys iz Sambirshchyny). *Dilo*, 43, s. 2.

Zemle... 1942. «Zemle moia, vseplodiuchaia maty...». *Lvivski visty*, 10, s. 4.

Z'izd... 1935. Z'izd predstavnykiv ukrainskykh muzeiv u Halychyni. *Dilo*, 154, s. 4.

III Z'izd... 1935. III Z'izd ukrainskykh muzeologiv u Lvovi. *Dilo*, 153, s. 6.

Inventarna... 1934. Inventarna knyha eksponativ Stryiskoho kraieznavchoho muzeiu N 1, ark. 8—9, inv. N. arkh. 64. Reshtky spalenykh kostei i vuhillia v tariltsi. Dobriany.

Klapchuk, V. M. 2019. *Mykhailo Klapchuk. Ukrainskyi natsionalist i vchenyi (zhyttievyi, politychnyi i naukovyi shliakh): do 100-richchia vid dnia narodzhennia*. Deliatyn; Ivano-Frankivsk.

Kobilnyk, V. 1933a. Z arkheolohichnykh doslidiv na Boikivshchyni za rik 1931 i 1932. *Litopys Boikivshchyny*, 2, s. 3-31.

Kobilnyk, V. 1933b. Mohyly. Ch. 1, II, III v Horodyshechi. *Litopys Boikivshchyny*, 2, s. 32-38.

Kobilnyk, V. 1936. Znaky na dnakh posudyn kniazhoi doby zi Stupnytsi pov. Sambir. *Litopys Boikivshchyny*, 8, s. 1-11.

Kobrynskyi, V. 1935. Zi shpyliv Chornohory do muzeiu. Z pryvodu otvorennia Ukrainskoho muzeiu im. Y. Kobrynskoho v Kolomyi. *Dilo*, 4, s. 2.

Kobrynskyi, V. 1936. Vazhni vykopalyny v Kolomyishchyni. *Dilo*, 209, s. 6.

Konstantynovych, E. 1934. Muzei «Lemkivshchyna» Sianotsi. *Nova Zoria*, 52 (750), s. 5.

Korolko, A. 2018. VI z'izd ukrainskykh muzeiolohiv Halychyny v Kolomyi 1938 roku: peredumovy, khid ta rezultaty provedennia. In: *Suchasni aktsenty muzeinytstva. Istoriia, zdobutky, perspektyvy. Materialy naukovo-teoretychnoi konferentsii (Ivano-Frankivsk, 14 travnia 2018 r.)*. Ivano-Frankivsk, s. 5-18.

Kulakovska, L. 2006. Mykhailo Klapchuk (1920—1984). *Arkheolohichni doslidzhennia Lvivskoho universytetu*, 9, s. 285-288.

Kupchynska, L. 2009. Severyn Borachok — maliar i orhanizator mystetskoho muzeinytstva na Podilli. *Visnyk NTSh*, 41, s. 28-29.

Litopys... 1934. *Litopys Boikivshchyny*, 3, s. 28.

Litopys... 1936. *Litopys Natsionalnoho muzeiu za 1936 r.*, 3. LNNB im. V. Stefanyka. Viddil rukopysiv, f. 26 (Upravlinnia konservatsii Lvivskoho voievodstva), spr. 42, ch. 1.

LNNB im. V. Stefanyka. Viddil rukopysiv, f. 26, spr. 42, ch. 4.

LNNB im. V. Stefanyka. Viddil rukopysiv, f. 26, spr. 42, ch. 5.

M., P. 1934. Z kulturnoho zhyttia Stanyslavova. Vidchyty i projekt zasnuvannia muzeiu. *Dilo*, 130, s. 5.

Myk, V. 1932. Z nashykh muzeiv. *Dilo*, 278, s. 4.

Muzei... 1932. Muzei «Boikivshchyna». *Narodnia sprava*, 18, s. 7.

Muzei... 1934. Muzei «Hutsulshchyna» v Kolomyi. *Hutsulske slovo*, 2—3, s. 2.

Muzeinytstvo... 1937. Muzeinytstvo v Terebovelshchyni. *Ukrainski visty*, 208, s. 6.

NA VA IU NAN Ukrainy. Kolektsiia nehatyviv na skli NTSh. Materialy Ya. Pasternaka.

Naukovyi... Naukovyi arkhiv Naukovi biblioteki Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademii», f. 12 (Iarema Yakym Yakymovych (1884—1964) — literaturoznavets, pedahoh, psykholog, hromadskiy diiach), op. 1, spr. 111.

Naukovi... 1936. Naukovi vykopky na Hutsulshchyni. *Dilo*, 178, s. 8.

Natsionalnyi muzei u Lvovi. Viddil rukopysiv. Lyst Ya. Pasternaka do I. Svientsitskoho vid 18.01.1917.

Nova... 1931. Nova ukr. kulturna stanytsia na Lemkivshchyni. *Dilo*, 203, s. 3.

Oblasnyi... 1931. Oblasnyi boikivskiy muzei. *Dilo*, 159, s. 3.

Ozhyvlena... 1939. Ozhyvlena diialnist Tovarystva «Lemkivshchyna» v Sianotsi. *Dilo*, 105, s. 6.

Pasternak, Ya. 1929. Deshcho pro oblasni muzei. *Dilo*, 240, s. 2.

Pasternak, Ya. 1931. Moia pratsia v Natsionalnim muzeiu 1913—14 r. In: Svientsitskyi, I. (red.). *Dvadtsiat p'at-littia Natsionalnoho muzeiu u Lvovi*. Lviv, s. 29-31.

Pasternak, Ya. 1932. Vidpovid u spravi «Boikivshchyny». *Dilo*, 290, s. 5.

Pasternak, Ya. 1936. Shnurova mohyla v Kulchytsiakh. *Litopys Boikivshchyny*, 7, s. 1-4.

Pasternak, Ya. 1937. Muzei Nauk. T-va im. Shevchenka za chas vid 1.I.1935—31.XII.1937. Kulturno-istorychnyi muzei. *Khronika Naukovoho tovarystva im. Shevchenka u Lvovi za chas vid 1.I.1935—25.XII.1937*, 73, s. 100.

Pasternak, Ya. 1990. Starodavnia Stryishchyna. *Stryishchyna. Istoryko-memuarnyi zbirnyk*, 1, s. 60-68.

Pershyi... 1931. Pershyi Z'izd Ukrainykh Muzeinykiv u Lvovi. *Dilo*, 99, s. 3.

Petehyrych, V. 1996. Lev Chachkovskiy — doslidnyk kniazhoi Terebovli. *Halytska brama*, 10, s. 3.

Podilskiy... 1932. Podilskiy muzei. *Dilo*, 284, s. 5.

Posviachennia... 1934. Posviachennia i vidkryttia Ukrain-skoho Narodnoho Muzeiu «Hutsulshchyna». *Dilo*, 336, s. 6.

Pochatky... 1939. Pochatky ukrainskoho muzeinytstva u Stanyslavovi. *Dilo*, 28, s. 4.

R., D. 1935. Stryi maie svii muzei. Z diialnosti muzeiu «Verkhovyna» u Stryiu. *Dilo*, 300, s. 2.

Romaniuk, T. 1995. Odyndatsiat lystiv Yaroslava Pasterna-ka do Volodymyra Hnatiuka. *Zapysky NTSh*, 230, s. 451-453.

Ruda, O. 2017. Multykulturnyi prostir Halychyny. In: Lytvyn, M. (red.). *Proekt «Ukrain». Halychyna i Volyn u skladi mizhoivnoyi Polshchi*. Kharkiv: Folio, s. 364-378.

Sambirskiy... 1942a. Sambirskiy muzei. *Holos Pidkarpattia*, 4, s. 6.

Sambirskiy... 1942b. Sambirskiy muzei: zemlia vse zapy-sala. *Holos Pidkarpattia*, 3, s. 6.

Svietsitskiy, I. 1931. XXV lit diialnosti Natsionalnoho muzeiu. In: Svietsitskiy, I. (red.). *Dvadsiat p'iat-littia Natsionalnoho muzeiu u Lvovi*. Lviv, s. 4-18.

Svietsitskiy, I. 1926. *Zvit upravly Natsionalnoho muzeiu u Lvovi za 1926 r.* Lviv: Spilka «Dilo».

Svietsitskiy, I. 1929. Natsionalnyi muzei za 1928 r. *Dilo*, 15, s. 3.

Svietsitskiy, I., Pasternak, Ya., Kobilnyk, V., Drahan, M. 1933. Druhyy z'izd ukrainskykh muzeologiv. *Dilo*, 176, s. 1-2.

Skoryk, M. 1935. Rozvytok ukrainskoho muzeinytstva. Z'izd predstavnykiv ukrainskykh muzeiu u Halychyni. *Dilo*, 154, s. 4.

Skorodynska-Shpytkovska, S. 1994. Ukrainskyi etno-hrafichnyi, rehionalnyi muzei «Stryvior» v Peremysli ta yoho zasnovnyky. *Peremyski dzvony*, 3, s. 9-12.

Smishko, M. 1935. Vistria na spys iz runichnym napysom z Rozvadova. *Litopys Boikivshchyny*, s. 1-14.

Smishko, M. 1960. *Karpatski kurhany pershoi polovyny I tysiacholittia nashoi ery*. Kyiv: URSR.

Smolskiy, H. 1941. Z malenkoi zbirky velychezne chy-slo eksponativ. Istorychno-Kraieznavchyy Muzei v Ternopoli. *Lvivski visti*, 124, s. 4.

Khronika... 1933. Khronika. *Litopys Boikivshchyny*, 3, 2, s. 79.

TsDIA Ukrainy u Lvovi, f. 309, op. 1, spr. 180, ark. 40. (Lyst do vydilu NTSh vid 15 bereznia 1936 r.).

TsDIA Ukrainy u m. Lvovi, f. 309, op. 1, spr. 2722.

TsDIAU u Lvovi, f. 358, op. 1, spr. 317.

TsDIA Ukrainy u Lvovi, f. 687, op. 1, spr. 1 (Statut tovar-ystva «Soiuz ukrainskykh naukovykh robitnykiv knyhozbiren i muzeiu u Lvovi»).

TsDIA Ukrainy u Lvovi, f. 309, op. 1, spr. 180.

Chaikovskiy, I. 1938. Muzei im. kniazia Vasyilka v Terebovli. *Literaturno-naukovyi dodatok «Novoho chasu»*, 33 (45/2), s. 3-4.

Shpytkovska-Skorodynska, S. 1995. Profesor himnaziinyi. Pro doliu Ivana-Iuliiana Shpytkovskoho. Poklyk sumlinnia. *Vseukrainskyi chasopys «Memorialu» imeni Vasyilia Stusa*, 26 (226), s. 6.

Shpytkovskiy, I. 1937. Deshcho pro istoriiu muzeinytskykh zbirk u Peremysli. *Ukrainskyi Beskyd*, 20, s. 4-5.

Shcho zbyraty... 1935. *Shcho zbyraty dlia oblasnykh muz-eiv?* Sambir.

Archiwum Działu Historycznego Muzeum Historycznego w Sanoku, Akta Muzeum Łemkowszczyzna w Sanoku z lat 1931—1939. Nr 272/36.

Archiwum MAK, sp. 33/9.

Archiwum MHS. Akta Muzeum «Łemkowszczyzna» w Sa-noku z lat 1931—1939, Muzei «Łemkivshchyna» u Sianotsi. Sekretar. № 372.

Archiwum MHS. Knyha protokoliv zi Zahalnykh Zboriv ta Zasidan Tovarystva «Łemkivshchyna» u Sanotsi, teczka 323.

Archiwum MHS. Protokol z nakhidky tsyventaryshcha hrom. Bakhir, v oseny 1940.

Kotowicz, P. N. 2017. Muzeum Towarzystwa «Łemkiw-szczyna» w Sanoku — przyczynek do historii polskiej i ukraińskiej archeologii w okresie międzywojennym. *Materiały i doslidzhen-nia z arkhelohii Prykarpattia i Volyni*, 21, s. 296-323.

Kotowicz, P. N. 2004. Zabytki archeologiczne z okresu lateńskiego i wpływów rzymskich w zbiorach Muzeum His-

torycznego w Sanoku. In: Gancarski, J. (red). *Okres lateński i rzymski w Karpatach polskich*. Krosno, s. 711-725.

Mansfeld, B. 1993. Dwa zjazdy muzealne we Lwowie. *Muz-ealnictwo*, 35, s. 6-17.

Sulimirski, T. 1935. Sprawozdanie z dzialalności lwowskiego ośrodka prehistorycznego. *Z Otchłani Wieków*, 10, 2, s. 20-28.

Sulimirski, T. 1968. *Cordet ware and Globular Amphorae North-East of the Carpathians*. London.

N. Bulyk

UKRAINIAN MUSEUM INSTITUTIONS OF GALICIA IN THE DEVELOPMENT OF INTER-WAR ARCHAEOLOGY

The archaeological activity of Ukrainian museums of Galicia during the interwar period of the 20th century is considered. The emphasis is placed on their role as scientific institutions around which the development of archaeology took place. The author focuses on the museum legislation of interwar Poland and its, often negative, impact on the activity of Ukrainian institu-tions, in particular, in matters of approving statutes and legalizing their activities. The archaeological ac-tivity of museums in such voivodeship centers as Lviv, Ternopil, and Stanislaviv, as well as in powiat towns, is highlighted and analyzed.

Communication between museum employees took place during congresses, which became considerably popular in the interwar period. The impact of congress-es of Ukrainian museologists on the development of museum activity in general and museum archaeology in particular is shown. It is noted that museum em-ployees on the periphery drew the attention of the local population to the cultural heritage, taught the villag-ers which finds to pay attention to, and thus preserved many artifacts and explored a significant number of sites that went down in the history of archaeologi-cal science of the west of Ukraine. Considerable at-tention is focused on field research, site conservation activities, and the formation of archaeological collec-tions in the museums «Boykivshchyna» in Sambir, «Łemkivshchyna» in Sanok, «Stryvior» in Przemyśl, «Verkhovyna» in Stryi, «Hutsulshchyna» in Kolomyia, and the Prince Vasylo Museum in Terebovlia. It was found that these museum institutions not only col-lected, protected, and exhibited archaeological finds, but also acted as organizers of archaeological expedi-tions, often had a professional archaeologist on staff and established cooperation with archaeologists from the Shevchenko Scientific Society and Lviv University, published research results, which allows us to consider them as full-fledged archaeological centers of Galicia in the 1920s and 1930s.

Keywords: museum archaeology, exhibits, con-gresses of museologists, archaeological collections, Yaroslav Pasternak.

Одержано 21.12.2025

БУЛИК Наталя, доктор історичних наук, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, Львів, Україна.

Natalia BULYK, Dr. hab., I. Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine, Lviv, Ukraine.

ORCID: 0000-0001-9040-2676, e-mail: nata_bnm@ukr.net.